



Brabantse Monitor maatschappelijke effecten coronavirus

Resultaten meting 4

HETPON

Brabantse Monitor maatschappelijke effecten coronavirus

Resultaten meting 4

drs. Karin du Long
Loet Verhoeven MSc
Britte van Dalen MSc

Colofon

Het PON heeft dit onderzoek verricht in opdracht van provincie Noord-Brabant.

Provincie Noord-Brabant

Auteur(s)

drs. Karin du Long, Loet Verhoeven MSc en Britte van Dalen MSc

PON publicatienummer

201225-01

Foto voorzijde

www.istockphoto.com

Datum

30 juni 2020



© 2020 Het PON

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het PON. Gehele of gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld. Vermenigvuldiging en publicatie in een andere vorm dan dit rapport is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van het PON. Hoewel deze publicatie met de grootst mogelijke zorg is samengesteld, kan het PON geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten.

Meer informatie

www.hetpon.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
1 Inleiding	8
1.1 Aanleiding	8
1.2 Onderzoeksverantwoording	8
1.3 Leeswijzer	9
2 Persoonlijke situatie	11
2.1 Hoe gaat het met jou en wat is jouw persoonlijke situatie?	11
2.2 Tevredenheid leven en eenzaamheid	12
2.3 Buurtbinding	15
2.4 Mantelzorg	16
3 Adviezen en maatregelen	18
3.1 Opvolging van de adviezen en maatregelen	18
3.2 Versoepelingen van de adviezen en maatregelen	20
3.3 Ervaringen met de versoepelingen	21
3.4 1,5 meter afstand houden	22
3.5 Vertrouwen in aanpak crisis door instanties	23
4 Zorgen door de coronacrisis	24
5 Informatie over de adviezen en maatregelen	25
5.1 Informatie over de adviezen en maatregelen	25
5.2 Bronnen van informatie	26
6 Andere thema's	27
Bijlage A Resultaten uitgesplitst naar leeftijdsgroepen	28
Bijlage B Resultaten uitgesplitst naar Brabantse veiligheidsregio's	36
Bijlage C Achtergrondkenmerken	44
Bijlage D Vragenlijst 4-meting	46

Samenvatting

Respons

De vragenlijst van de vierde meting is ingevuld door 2.244 Brabanders (1-meting door 2.050 respondenten, 2-meting door 2.019 respondenten, 3-meting door 2.089 respondenten). Met een respons van 2.244 kunnen we betrouwbare uitspraken voor de provincie Noord-Brabant doen en een uitsplitsing maken naar de veiligheidsregio's.

Persoonlijke situatie

De bezorgdheid van respondenten is ten opzichte van eerdere metingen verder afgenomen, van 63% bij de 1^e meting naar 37% bij de 4^e meting. Iets meer de helft (53%) geeft aan zich 'rustig' te voelen onder de huidige omstandigheden, dat is een stijging ten opzichte van de 3^e meting. Het aandeel mensen dat behoorlijk aangedaan is door de situatie is afgenomen ten opzichte van de eerdere metingen. De gemiddelde score is verbeterd van een 6,6 bij de eerste meting naar een 5,4 bij de vierde meting (hoe hoger het cijfer hoe meer aangedaan mensen zijn).

Brabanders waarderen hun leven gemiddeld met een 7,1. Drie op de vier respondenten geven aan dat zij op dit moment even tevreden zijn met het leven dan ten tijde van de 3-meting (vier weken geleden). Voor 17% is deze score verbeterd. Voor ruim drie kwart van de Brabanders geldt eveneens dat de eenzaamheidsgevoelens onveranderd zijn ten opzichte van de 3^e meting. Echter 9% geeft aan zich nu eenzamer te voelen dan vier weken geleden, dat was bij de 3-meting nog 14%.

We vroegen Brabanders ook in hoeverre zij zich verbonden voelen met de buurt en of zij mantelzorg verlenen. Meer dan de helft van de respondenten voelt zich redelijk tot sterk verbonden met de buurt: 41% voelt zich in redelijke mate verbonden met de buurt, 15% sterk. Een derde voelt zich een beetje verbonden met de buurt en 11% helemaal niet. Een meerderheid van de respondenten (81%) geeft aan dat de verbondenheid met de buurt niet is veranderd door de coronacrisis. 44% van alle respondenten geeft mantelzorg aan een hulpbehoevende naaste. Van deze mantelzorg verlenende respondenten geeft 70% aan dat zij dat ook al deden voor de coronacrisis, 15% is het sinds de crisis gaan doen en 15% is hier juist mee gestopt.

Persoonlijke situatie naar leeftijd en veiligheidsregio

Respondenten tussen de 30 en 54 jaar zijn minder aangedaan door de huidige situatie dan andere leeftijdsgroepen. Respondenten van 70 jaar en ouder voelen zich juist meer aangedaan dan gemiddeld. Daarnaast voelen respondenten in de leeftijd tussen 18 en 44 jaar zich vaker gespannen/gestrest en vaker gefrustreerd. Respondenten van 55 jaar en ouder geven juist minder vaak aan gespannen en gefrustreerd te zijn. Deze groep is echter wel vaker bezorgd dan respondenten tot en met 44 jaar. Over gevoelens van eenzaamheid is de jongste leeftijdsgroep verdeeld. Zij voelen zich nu vaker eenzaam dan ten tijde van de 3-meting, maar ook vaker minder eenzaam dan andere leeftijdsgroepen. Deze categorie heeft dus zowel uitschieters in positieve als in negatieve zin. De groep jongeren die zich in de afgelopen weken eenzamer is gaan voelen, is wel kleiner geworden: van 23% bij de 3-

meting naar 15% bij de 4-meting. Respondenten met een leeftijd van 70 jaar of ouder geven vaker aan dat zij zich redelijk tot sterk verbonden voelen met de buurt waarin zij wonen. Jongeren voelen zich juist minder sterk verbonden. 55-plussers geven vaker dan de andere leeftijdsgroepen mantelzorg.

Respondenten uit Brabant-Zuidoost geven vaker dan respondenten uit de andere regio's aan dat zij zich verdrietig voelen door de huidige situatie. Respondenten uit Brabant-Zuidoost voelen zich ook gemiddeld vaker eenzaam dan vier weken geleden en geven vaker aan dat zij minder tevreden zijn met het leven dan vier weken geleden. Respondenten uit Midden- en West-Brabant geven vaker aan gefrustreerd te zijn. Ook geven zij minder vaak mantelzorg.

Adviezen en maatregelen

We legden de respondenten een aantal adviezen en maatregelen voor en vroegen hen in hoeverre zij deze adviezen opvolgen. De trend in de daling van het aantal mensen dat zich altijd aan de adviezen houdt, zet zich door: bij 5 adviezen zien we een daling van het aantal mensen dat het advies altijd opvolgt: geen handen schudden, thuisblijven bij klachten, thuisblijven als 1 van de huisgenoten klachten heeft, zoveel mogelijk thuiswerken en 1,5 meter afstand houden. Het 1,5 meter afstand houden is het advies dat door de minste mensen altijd opgevolgd wordt. Twee adviezen zijn aangepast in de afgelopen weken en zijn alleen in de vragenlijst van de 4^e meting opgenomen: 63% geeft aan het openbaar vervoer alleen te gebruiken als het echt niet anders kan. Het advies om drukte te vermijden wordt door 39% altijd opgevolgd.

Aan de mensen die aangegeven hebben de adviezen meestal niet of nooit op te volgen, hebben we gevraagd naar de reden hiervoor.

Bij het houden van 1,5 meter afstand geven mensen aan dat het niet altijd mogelijk is om je er aan te houden bijvoorbeeld in sommige winkels. Daarnaast is het voor een deel van de mensen niet uitvoerbaar vanwege het werk dat ze doen (daardoor is zoveel mogelijk thuiswerken ook niet voor iedereen mogelijk). Andere geven aan zich niet aan dit advies te houden wanneer ze bij familie en vrienden zijn. Het vermijden van drukte is voor sommigen lastig vanwege het werk dat ze doen of bijvoorbeeld in winkels waar het druk is. Overall zijn er diverse redenen waarom mensen de adviezen niet kunnen opvolgen (werk, drukte in winkels), maar er zijn ook mensen die het nut van de adviezen in twijfel trekken.

We vroegen respondenten ook of zij het idee hebben dat meer of minder mensen zich in de maatregelen zijn gehouden in de afgelopen 4 weken. Bij de 2^e meting gaf 42% aan dat minder mensen zich aan de adviezen lijken te houden. Bij de huidige meting is dat gestegen naar 81%.

Adviezen en maatregelen naar leeftijd en veiligheidsregio

Respondenten tot en met 44 jaar volgen de adviezen en maatregelen minder vaak op dan andere leeftijdsgroepen. Respondenten van 55 jaar en ouder volgen deze juist vaker op. Grote verschillen zitten bijvoorbeeld in het houden van 1,5 meter afstand. 20% van de respondenten tussen de 18 en 29 jaar doet dit altijd. Bij respondenten van 70 jaar en ouder ligt dit percentage een stuk hoger; 50%. Respondenten tussen de 45 en 69 jaar hebben vaker het idee dat minder mensen zich in de afgelopen 3 weken aan de adviezen houden.

Er zijn geen noemenswaardige verschillen in het opvolgen van de adviezen tussen de verschillende veiligheidsregio's.

Versoepelingen

Per 11 mei en 1 juni zijn verschillende maatregelen versoepeld. We vroegen respondenten of ze al gebruikt hebben gemaakt van de versoepelingen en naar hun ervaringen hiermee. De meeste mensen (69%) zijn al naar de kapper, schoonheidsspecialist of pedicure geweest. Ook heeft meer dan de helft al weer buiten gesport en is een derde naar een fysiotherapeut, diëtist of masseur geweest. Bij bezoek aan terras, restaurant en café zien we een meer verdeeld beeld: iets minder dan de helft is er al geweest of gaat dat binnenkort doe. Iets meer dan de helft wacht nog even af of gaat er nog niet naartoe. Ook zien we een nog afwachtende houding ten opzichte van het reizen met het openbaar vervoer. Het bezoek aan culturele instellingen zoals een bioscoop, concertzaal of museum wordt door het merendeel ook nog even uitgesteld.

Aan de mensen die gebruik hebben gemaakt van een of meerdere versoepelingen, hebben we gevraagd naar hun ervaringen hiermee. Konden ze zich aan de adviezen zoals 1,5 meter afstand houden, houden? En vonden ze dat vervelend? In de meeste gevallen konden respondenten zich makkelijk aan de adviezen houden. Zo'n 10 tot 20% kon zich hier enigszins aan houden. We vroegen respondenten ook hoe zij het 1,5 meter afstand houden ervaren en in welke situaties mensen vaak te dichtbij kwamen. Hieruit blijkt dat met name bij het doen van boodschappen het houden van 1,5 meter afstand lastig is. In drie kwart van de gevallen komen mensen regelmatig tot vaak te dichtbij. Ook bij buitenshuis werken en winkelen geeft meer dan de helft van de respondenten aan dat dit regelmatig tot vaak gebeurt.

Versoepelingen naar leeftijd en veiligheidsregio

Respondenten tussen de 18 en 29 jaar hebben al een stuk vaker gebruik gemaakt van de openstelling van de terrassen, restaurants, bioscopen en het openbaar vervoer. Respondenten van 55 jaar en ouder hebben vaker gebruik gemaakt van de kapper, schoonheidsspecialist of pedicure, van paramedische beroepen en van musea. Respondenten tot en met 44 jaar geven vaker aan dat het vaak voorkomt dat mensen te dichtbij komen als zij in de openbare ruimte zijn. Respondenten van 55 jaar en ouder hebben hier beduidend minder vaak mee te maken. Met name wanneer respondenten buitenshuis werken of boodschappen doen is dit verschil groot.

Respondenten uit veiligheidsregio Midden- en West-Brabant hebben vaker dan anderen gebruik gemaakt van de kapper, bioscoop en het openbaar vervoer of zijn vaker van plan dit op korte termijn te gaan doen. Respondenten uit Brabant-Noord hebben juist nog minder gebruik gemaakt van deze versoepelingen. Het 1,5 meter afstand houden wordt door inwoners van veiligheidsregio Brabant-Zuidoost minder vaak succesvol ervaren. Bij het bezoeken of ontvangen van visite en bij het winkelen ervaren zij vaker dat mensen te dichtbij komen.

Vertrouwen in aanpak crisis door instanties

We zien sinds de 1^e meting een dalende trend in het vertrouwen dat Brabanders hebben in alle vier genoemde instanties: rijksoverheid, gemeente, de gezondheidszorg en het RIVM. De groep mensen met 'veel vertrouwen' is overal kleiner geworden, de groep met 'redelijk wat', 'weinig' en 'geen' vertrouwen is overal groter geworden.

Vertrouwen in aanpak naar leeftijd en veiligheidsregio

Het vertrouwen in de diverse instanties is lager bij respondenten van 30 tot en met 44 jaar en hoger bij respondenten van 70 jaar en ouder.

Respondenten uit Brabant-Zuidoost hebben wat minder vertrouwen in rijksoverheid, de gemeente en het RIVM.

Zorgen door het coronavirus

We vroegen respondenten in hoeverre zij zich op dit moment zorgen maken over een aantal zaken die spelen vanwege het coronavirus. Net zoals bij eerdere metingen maken de meeste mensen zich zorgen over de economische gevolgen van de crisis (36% veel zorgen). Het aandeel mensen dat zich hierover zorgen maakt is echter gedaald van 45% naar 36%. Ook maakt ruim een derde zich veel zorgen over andere mensen die zich niet aan de adviezen houden en over de duur van deze crisis. Dit is vergelijkbaar met de 3^e meting, alleen is het aandeel mensen dat zich veel zorgen hierover maakt kleiner geworden. Dat geldt ook voor de zorgen over de komst van een 2^e coronagolf en over ouderen en kwetsbare mensen.

Zorgen door het coronavirus naar leeftijd en veiligheidsregio

Respondenten tussen de 18 en 29 jaar maken zich vaker zorgen over hun geestelijke/mentale gezondheid, hun financiële situatie, hun werksituatie, de voortgang van hun studie, voldoende voorraad in supermarkten en reguliere zorg en hulp in ziekenhuizen. Respondenten van 55 jaar en ouder maken zich juist vaker zorgen over een kwetsbaar/eenzaam persoon in hun omgeving, om ouderen en kwetsbare mensen in het algemeen, overige zorg en hulp (zoals thuiszorg), de veiligheid in hun woonplaats, om andere mensen die zich niet aan de maatregelen en adviezen houden en de komst van een tweede coronagolf.

Respondenten uit veiligheidsregio Brabant-Noord geven minder vaak aan zich zorgen te maken over de lichamelijke gezondheid van familie of vrienden en over de voorraad in supermarkten. Respondenten uit Midden- en West-Brabant maken zich minder vaak zorgen over een gezin waar spanning zijn en ouderen en kwetsbare mensen in het algemeen.

Informatie over de adviezen en maatregelen

Wat vinden Brabanders van de informatie over de adviezen en maatregelen die op dit moment over het coronavirus en de coronacrisis wordt verspreid? We hebben hierover in de 4^e meting drie nieuwe stellingen aan respondenten voorgelegd. Er is verdeeldheid over de stelling 'Het is mij niet meer helemaal duidelijk wat alle adviezen en maatregelen van de overheid zijn: 37% is het (helemaal) eens met deze stelling, 37% (helemaal) oneens. Toch vindt 45% de informatie over de adviezen en maatregelen duidelijk. Een ruime meerderheid van 61% vindt sommige adviezen tegenstrijdig.

We hebben vervolgens gevraagd welke informatiebronnen mensen gebruiken als ze informatie opzoeken over het coronavirus of over de adviezen en maatregelen. De website van de RIVM wordt door de grootste groep mensen geraadpleegd (38%). Verder haalt 37% informatie uit nieuwsprogramma's op radio of tv. 32% kijkt voor informatie op de website van de Rijksoverheid. 17% zoekt nooit informatie op over het coronavirus.

Informatie over de adviezen en maatregelen naar leeftijd en veiligheidsregio

Respondenten tot en met 29 jaar vinden de informatie over adviezen en maatregelen vaker duidelijk. Aansluitend hierop geven zij ook minder vaak aan dat zij sommige adviezen tegenstrijdig vinden. 55-plussers vinden de informatie en adviezen juist minder vaak duidelijk. Respondenten tussen de 55-69 jaar vinden de informatie ook vaker tegenstrijdig. Als we vervolgens kijken naar de informatiebronnen die men raadpleegt om informatie over het coronavirus en de adviezen op te zoeken, zien we dat respondenten tot en met 29 jaar vaker de voorkeur geven aan digitale informatiebronnen. Zij raadplegen vaker de websites van de Rijksoverheid en het RIVM, gebruiken vaker google en bezoeken vaker nieuwswebsites. Respondenten van 55 jaar en ouder kiezen juist vaker voor nieuwsprogramma's op radio of tv of een online dan wel papieren krant.

Respondenten uit Brabant-Noord geven vaker aan dat zij de informatie over de adviezen en de maatregelen duidelijk vinden. Verder zijn er geen noemenswaardige verschillen tussen de verschillende veiligheidsregio's.

Andere thema's

In de afgelopen twee maanden hebben we viermaal een vragenlijst aan Brabanders voorgelegd waarbij een groot aantal thema's de revue is gepasseerd. We vroegen aan het einde van de vierde vragenlijst van deze monitor of er zaken zijn waar we nog onvoldoende aandacht aan hebben besteed. Veel genoemde antwoorden op deze vraag sommen we hieronder kort op.

- **De gevolgen van de crisis op de mentale gesteldheid** van zowel Brabanders in het algemeen als van specifieke doelgroepen zoals zorgverleners, (ex)coronapatiënten, kinderen, (kwetsbare) jongeren en ouderen, mensen met een beperking of mensen voor wie de zorg is uitgesteld vanwege tuitstel van behandelingen, zijn diverse malen genoemd.
- **De economische gevolgen van de crisis** zowel voor ZZP'ers als ondernemers. Maar ook de gevolgen voor mensen die hun baan verloren zijn tijdens de crisis, of de mensen die nog ontslagen gaan worden zijn vaker genoemd. Zo ook de gevolgen

voor de culturele sector, de gevolgen voor gemeenten, voor de hoogte van de toekomstige zorgpremie.

- **De gevolgen van de crisis voor mensen die in verzorgings- en verpleeghuizen wonen** en wekenlang geen bezoek mochten ontvangen. En voor het verzorgend personeel in verzorg- en verpleeghuizen.
- **Mening van Brabanders over de adviezen en maatregelen en het gevoerde beleid:** wat vinden mensen van de adviezen en maatregelen, zijn ze het eens met het gevoerde beleid van de Rijksoverheid en veiligheidsregio's?

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De provincie Noord-Brabant heeft het PON gevraagd een peiling uit te zetten onder Brabanders om de maatschappelijke effecten van het coronavirus in beeld te brengen. Naast de directe en de te verwachten economische effecten, wil de provincie weten hoe Brabanders de aanwezigheid van het virus en de maatregelen die daartegen worden genomen ervaren.

Het PON doet met deze monitor onderzoek naar hoe Brabanders de aanwezigheid van het virus, de maatregelen die daartegen genomen worden en de gevolgen daarvan ervaren. Om gevolgen over de tijd te kunnen peilen, herhalen we de meting meerdere keren. In deze rapportage vindt u de resultaten van de vierde meting. Waar mogelijk zijn deze resultaten vergeleken met de resultaten van eerdere metingen. Van de eerdere metingen zijn eerder rapportages¹ gepubliceerd.

1.2 Onderzoeksverantwoording

Onderzoeksmethodiek

Het PON heeft een online vragenlijst uitgezet onder het Brabantpanel. Het Brabantpanel is een online panel van zo'n 1.500 Brabanders die enkele malen per jaar via e-mail uitgenodigd worden om deel te nemen aan een onderzoek. De thema's van deze onderzoeken zijn altijd van sociaal-maatschappelijke aard. Daarnaast is de vragenlijst uitgezet onder Brabantse leden van PanelClix. Dit laatste om de respons te verhogen zodat uitsplitsing naar Veiligheidsregio en leeftijdsgroepen mogelijk is. Dit omdat de verwachting is dat bijvoorbeeld leeftijd en arbeidsmarktpositie sterk van invloed zijn op bijvoorbeeld de wijze waarop mensen de aanwezigheid van het virus en de maatregelen daartegen ervaren.

De opzet en inhoud van de vragenlijst is afgestemd in nauwe samenwerking met de provincie Noord-Brabant en de Brabantse veiligheidsregio's. Tevens heeft afstemming plaatsgevonden met diverse gemeenten in Brabant die rond deze tijd ook via hun eigen panels van inwoners een soortgelijk onderzoek uitzetten. Een deel van de vragen is door gemeenten ook overgenomen in hun eigen onderzoeken, voor een deel hebben zij vragen toegevoegd over de lokale situatie.

¹ Du Long, K., L. Verhoeven en B. van Dalen (2020) *Monitor maatschappelijke effecten coronavirus. Resultaten meting 1*. Tilburg: Het PON.

Du Long, K., L. Verhoeven en B. van Dalen (2020) *Monitor maatschappelijke effecten coronavirus. Resultaten meting 2*. Tilburg: Het PON.

Du Long, K., L. Verhoeven en B. van Dalen (2020) *Monitor maatschappelijke effecten coronavirus. Resultaten meting 3*. Tilburg: Het PON.

Veldwerkperiode

De vierde meting vond plaats van 16 tot en met 22 juni 2020. De eerste meting van 31 maart tot en met 5 april 2020, de tweede meting van 23 tot en met 28 april en de derde meting van 13 tot en met 18 mei.



Respons

De vragenlijst van de vierde meting is ingevuld door 2.244 Brabanders (eerste meting door 2.050 respondenten, de tweede meting door 2.019 respondenten, de derde meting door 2.087 respondenten). Voor het complete overzicht van het aantal respondenten naar achtergrondkenmerken zie bijlage C. Met een respons van 2.244 kunnen we betrouwbare uitspraken voor de provincie Noord-Brabant doen en een uitsplitsing maken naar de veiligheidsregio's².

Weging naar achtergrondkenmerken

De resultaten van dit onderzoek zijn gewogen naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en veiligheidsregio om de respons ten aanzien van deze kenmerken representatief te maken voor de provincie Noord-Brabant. Dit houdt in dat de antwoorden die gegeven worden door deelnemers uit een ondervertegenwoordigde groep iets zwaarder meetellen dan die uit een oververtegenwoordigde groep.

1.3 Leeswijzer

In deze rapportage vindt u de resultaten van de **vierde meting** van de peiling rondom de maatschappelijke effecten van het coronavirus in Noord-Brabant. Waar mogelijk worden de resultaten met de eerste en de tweede meting vergeleken. De rapportage start met een samenvatting waarin de belangrijkste resultaten op hoofdlijnen worden beschreven. In hoofdstuk 2 tot en met 6 gaan we achtereenvolgens in op de perspectieven en ervaringen van Brabanders over de volgende thema's:

- Persoonlijke situatie, buurtbinding en mantelzorg
- Adviezen en maatregelen
- Vertrouwen in instanties
- Zorgen door de coronacrisis
- Informatie over de adviezen

² Bij een betrouwbaarheidsinterval van 95% en 2.244 respondenten, ligt de maximale foutenmarge op 2,1%. Kijken we naar de afzonderlijke veiligheidsregio's dan geldt een maximale foutenmarge van 4,2% voor Noord, 3,0% voor Midden en West en 4,1% voor Zuidoost.

De resultaten worden voor ieder hoofdstuk gepresenteerd in figuren en tabellen met een korte beschrijving. De gerapporteerde 'n' in de tabeltitel of in de figuur heeft betrekking op het aantal respondenten dat de vraag heeft ingevuld. Wanneer er zich significante verschillen voordoen tussen de resultaten van meting 4 met meting 3, wordt dit aangeduid met een asterix *.

Door afrondingsverschillen kan het totaal in figuren en tabellen soms op 99% of 101% uitkomen.

Verskil met meting 1, 2 en 3

De vragenlijst van de vierde meting is aangepast op de actualiteit, er zijn ook vragen gesteld over de ervaringen die mensen hebben met de versoepelingen die sinds 1 juni van kracht zijn. Enkele vragen uit eerdere metingen zijn komen te vervallen en zijn sommige vragen zijn nieuw toegevoegd of aangepast ten opzichte van eerdere metingen. Niet alle vragen zijn daarom vergelijkbaar met die van een eerdere meting.

Bijlagen

In de bijlagen vindt u de resultaten uitgesplitst naar diverse achtergrondkenmerken te weten: leeftijdsgroepen (bijlage A) en veiligheidsregio's (bijlage B). Getoetst³ is of de resultaten van deze groepen Brabanders significant afwijken van elkaar. Of een resultaat significant afwijkt is afhankelijk van de grootte van de groep respondenten (n) en de spreiding van de antwoorden. Significante verschillen worden aangeduid met **blauw** (positieve afwijking), dan wel **oranje** (negatieve afwijking). Indien het verschil in resultaat significant afwijkt, maar niet per se positief of negatief is te noemen, zijn de verschillen aangeduid met **grijs** (neutrale afwijking).

In bijlage C vindt u een overzicht van het aantal respondenten naar achtergrondkenmerken. In bijlage D vindt u de vragenlijst van de vierde meting.

³ Om erachter te komen of een groep significant afwijkt ten opzichte van de andere groepen, maken we gebruik van een independent samples T-test of een Chi-kwadraat toets. Deze toetsen vergelijken het gemiddelde van de ene groep met het gemiddelde van de andere groep(en) en kijkt of het verschil statistisch significant is. Dat wil zeggen dat de gevonden afwijking niet te wijten is aan een toevallige samenstelling van de steekproef, maar dat deze afwijking ook daadwerkelijk zo in de populatie gevonden zal worden.

2 Persoonlijke situatie

Allereerst hebben we vragen voorgelegd over de persoonlijke situatie van mensen. Hoe voelen ze zich door de huidige situatie? Zijn zij hierdoor aangedaan? Voelen ze zich eenzaam?

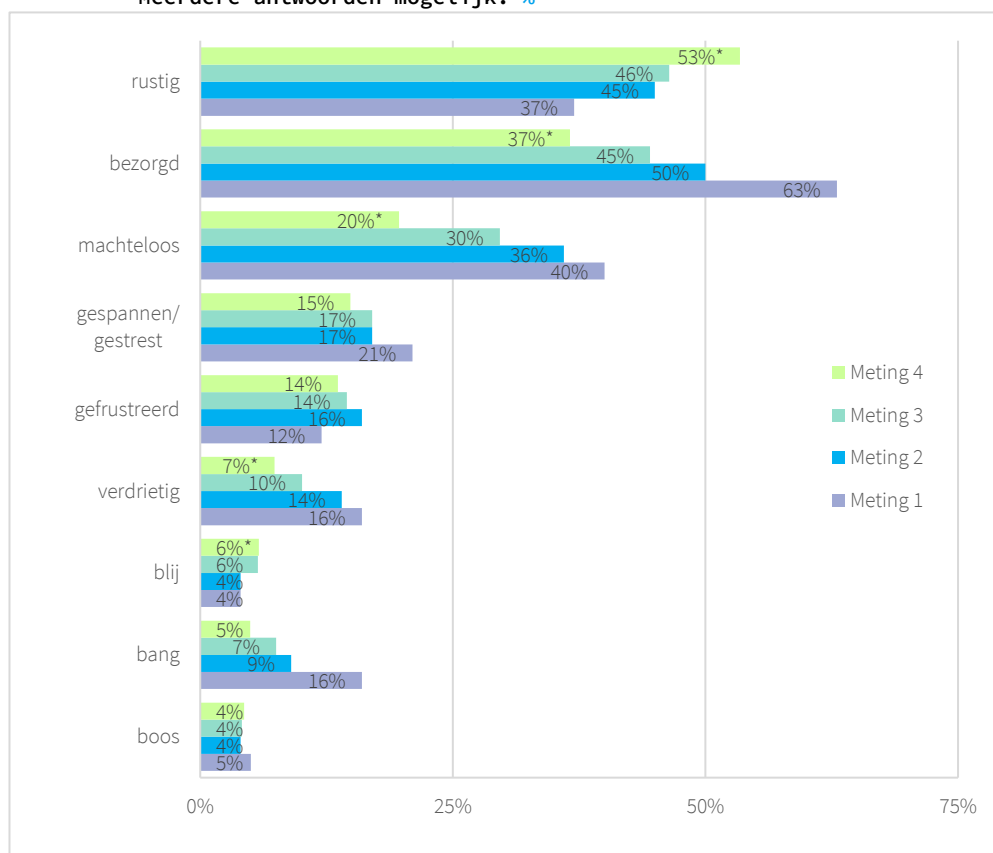
Ook hebben we aan de vragenlijst van de vierde meting vragen toegevoegd over buurtbinding en het verlenen van mantelzorg.

2.1 Hoe gaat het met jou en wat is jouw persoonlijke situatie?

De bezorgdheid van respondenten is ten opzichte van eerdere metingen verder afgenomen, van 63% bij de 1^e meting naar 37% bij de 4^e meting. Iets meer de helft (53%) geeft aan zich 'rustig' te voelen onder de huidige omstandigheden, dat is een stijging ten opzichte van de 3^e meting.

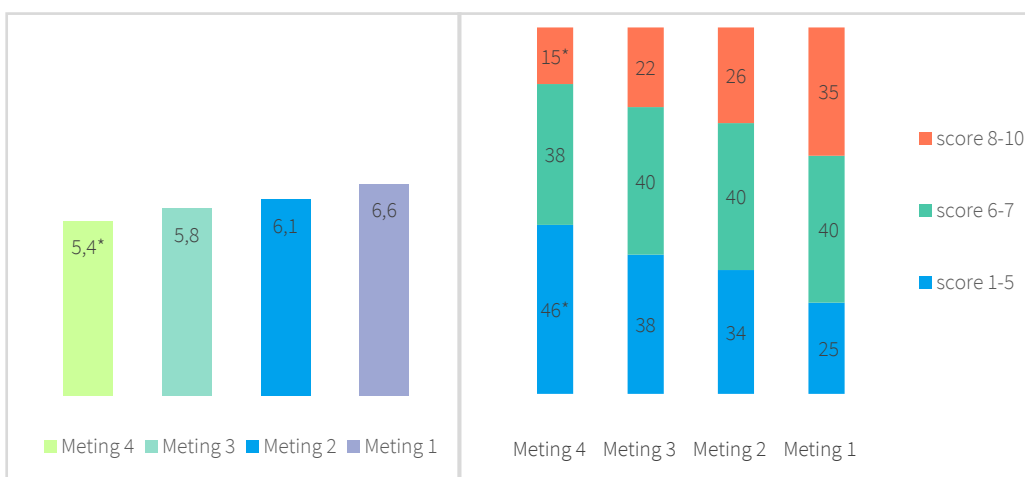
Ook het aandeel mensen dat zich machteloos voelt onder de huidige omstandigheden is verder gedaald van 40% bij de 1^e meting naar 20% bij de 4^e meting. Ook voelen minder mensen zich verdrietig en bang dan bij eerdere metingen.

Figuur 1 Vraag 1: Hoe voel je je door de huidige situatie?
Meerdere antwoorden mogelijk. %



Het aandeel mensen dat behoorlijk aangedaan is door de situatie (score 8 of hoger) is afgenomen ten opzichte van eerdere metingen. Ook geven meer mensen (46%) aan zich (helemaal) niet tot een beetje aangedaan te voelen (score 1-5) dan bij de vorige meting (38%). De gemiddelde score is verbeterd van een 6,6 bij de eerste meting naar een 5,4 bij de vierde meting (hoe hoger het cijfer hoe meer aangedaan mensen zijn).

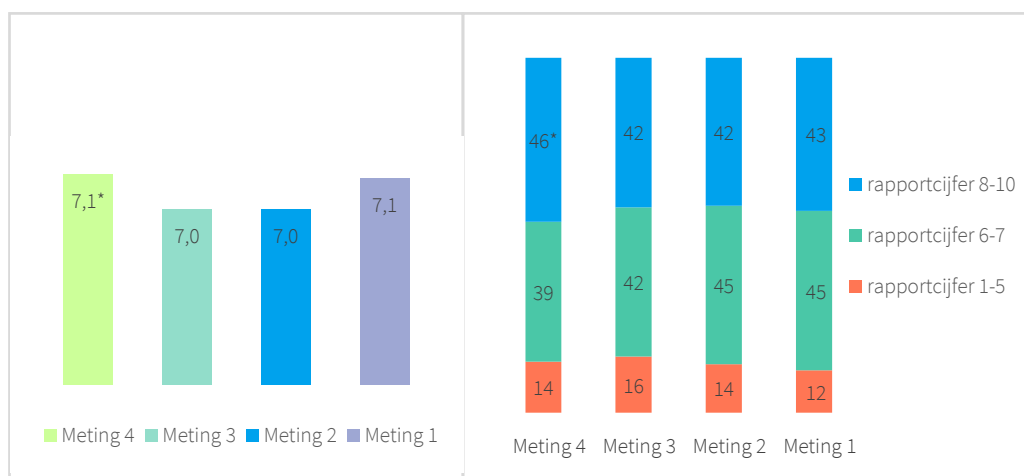
Figuur 2 Vraag 2: Hoe aangedaan ben je door de huidige situatie? Geef dit aan met een score van 1 (helemaal niet) tot en met 10 (heel erg). %



2.2 Tevredenheid leven en eenzaamheid

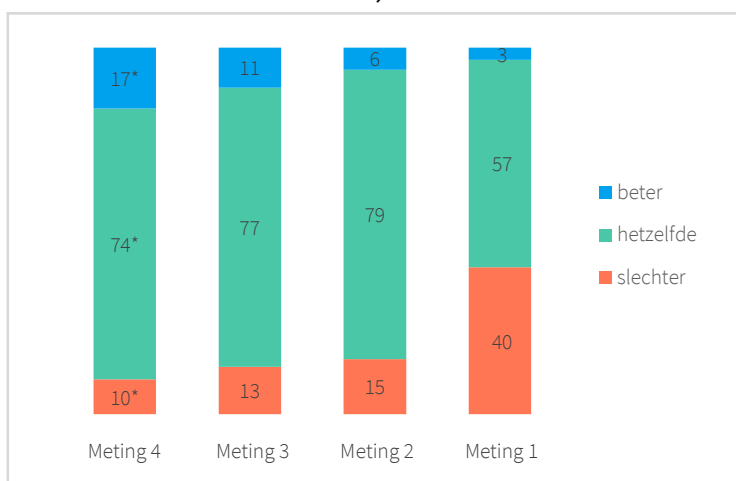
Hoe tevreden zijn Brabanders op dit moment met hun leven? Gemiddeld geven ze hiervoor een 7,1. Dat is een lichte verbetering ten opzichte van de 2^e en 3^e meting.

Figuur 3 Vraag 3: Hoe tevreden ben je momenteel over het geheel genomen met jouw leven? Geef dit aan met een rapportcijfer van 1 (helemaal niet) tot en met 10 (helemaal wel). %



We vroegen vervolgens of deze score verbeterd of verslechterd was ten opzichte van de vorige meting. In onderstaand figuur zien we dat de tevredenheid met het leven voor drie kwart (74%) van de mensen hetzelfde is als 4 weken geleden. Echter voor 17% is de situatie verbeterd (bij meting 3 was dat nog 11%) en voor minder mensen (10% ten opzichte van 13% vorige meting) is de situatie verslechterd.

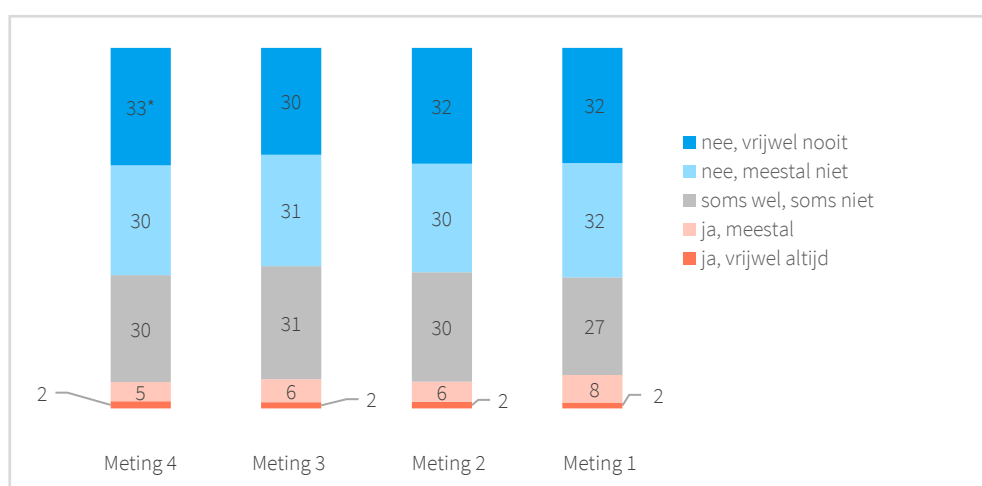
Figuur 4 Vraag 4: Is deze score (tevredenheid met het leven) beter of slechter voor jou dan 4 weken geleden (nadat we de uitnodiging voor het derde onderzoek stuurden) of hetzelfde?* %



*Meting 1 = situatie voor en na 1^e coronabesmetting in Nederland | Meting 2 = periode van 2 weken na de 1-meting
| Meting 3 = periode van 3 weken na de 2-meting

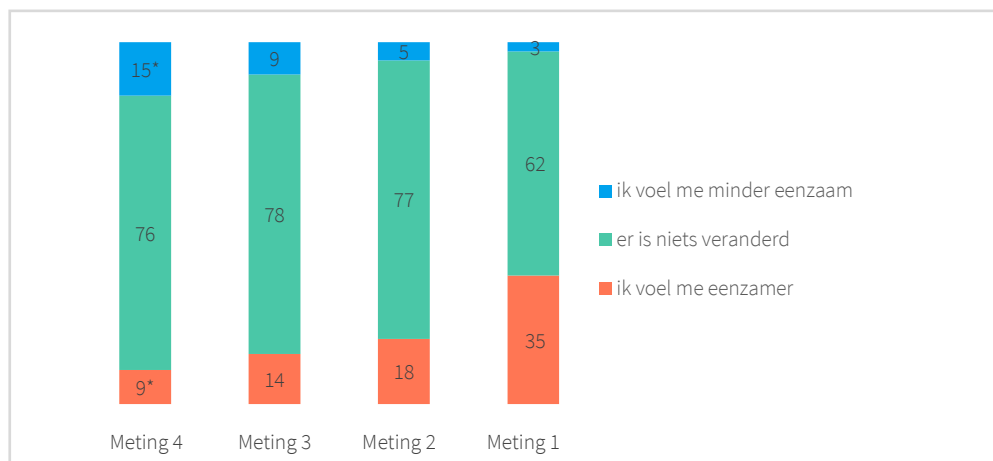
Hoe staat het met gevoelens van eenzaamheid? Meer mensen voelen zich vrijwel nooit eenzaam: we zien een stijging van 30% bij de 3^e meting naar 33% bij de 4e meting. De andere cijfers zijn niet significant veranderd.

Figuur 5 Vraag 5: Voel je je wel eens eenzaam of alleen? Zo ja, hoe vaak? % *



Ook hierbij vroegen we of de situatie sinds de vorige meting is veranderd of gelijk gebleven. Uit figuur 6 blijkt dat voor driekwart (76%) de situatie onveranderd is gebleven ten opzichte van 4 weken geleden. Verder zien we een dalende trend in het aantal mensen dat zich eenzaam voelt. De groep die zich minder eenzaam voelt is groter geworden: van 3% bij de 1^e meting naar 15% bij de 4^e meting. Ook is de groep die aangeeft zich eenzamer te voelen sterk kleiner geworden ten opzichte van de 1^e meting: van 35% bij de 1^e meting naar 9% bij de 4^e meting.

Figuur 6 Vraag 6: Voel je je meer of minder eenzaam dan 4 weken geleden (nadat we de uitnodiging van het vierde onderzoek stuurden) of hetzelfde? - %



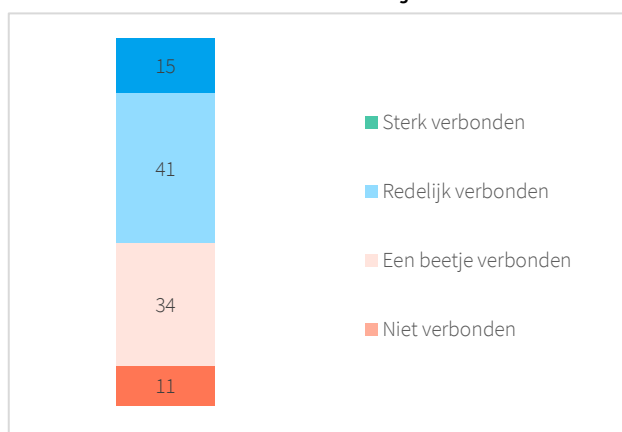
*Meting 1 = situatie voor en na 1^e coronabesmetting in Nederland | Meting 2 = periode van 2 weken na de 1-meting
| Meting 3 = periode van 3 weken na de 2-meting

We hebben in de vragenlijst ook enkele vragen opgenomen over de sociale veerkracht van mensen afkomstig uit de Monitor Sociale Veerkracht van het PON. Stellingen waarmee we de mate van zelfredzaamheid en samenredzaamheid van mensen kunnen bepalen. Indien de resultaten zich daarvoor lenen, nemen we deze op in de rapportage van de vervolgmeting van dit onderzoek.

2.3 Buurtbinding

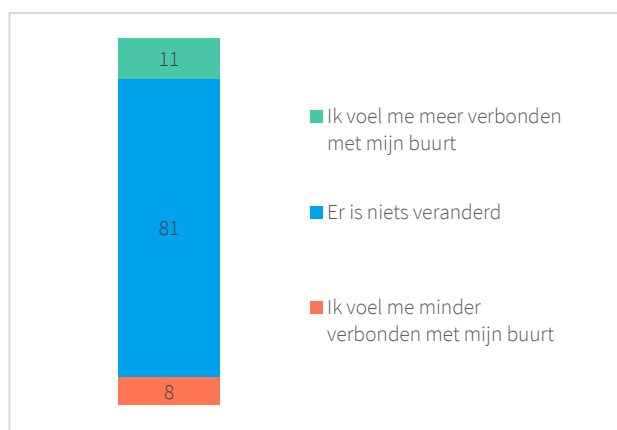
In welke mate voelen mensen zich verbonden met hun buurt en de buurtbewoners? En heeft de coronacrisis gevolgen voor deze ervaren binding met de buurt? We hebben in de vragenlijst van de 4^e meting enkele vragen daarover toegevoegd. Meer dan de helft van de respondenten voelt zich redelijk tot sterk verbonden met de buurt: 41% voelt zich in redelijke mate verbonden met de buurt, 15% sterk. Een derde voelt zich een beetje verbonden met de buurt en 11% helemaal niet.

Figuur 7 Vraag 8: In hoeverre voel je je verbonden met de buurt waarin je woont? - %



Voor 4 op de 5 mensen heeft de coronacrisis niet veranderd aan de buurtbinding. Voor 8% is de verbondenheid minder geworden en voor 11% juist meer.

Figuur 8 Vraag 9: Voel je je op dit moment meer, minder of in dezelfde mate verbonden met de buurt waarin je woont dan voor het begin van de coronacrisis (medio maart)?



We vroegen aan mensen waarom ze zich sinds de coronacrisis juist meer of minder verbonden voelen met de buurt. De meeste mensen die zich **minder verbonden** voelen met de buurt gaven met name aan dat ze zelf of dat hun buurtbewoners meer binnen blijven en contact vermijden. Daarnaast blijven ze liever uit de buurt van mensen die zich niet aan de adviezen van het RIVM houden. Het contact met buurtgenoten is ook minder doordat

activiteiten die normaal in de lente en zomer in de buurt worden georganiseerd niet door gaan.

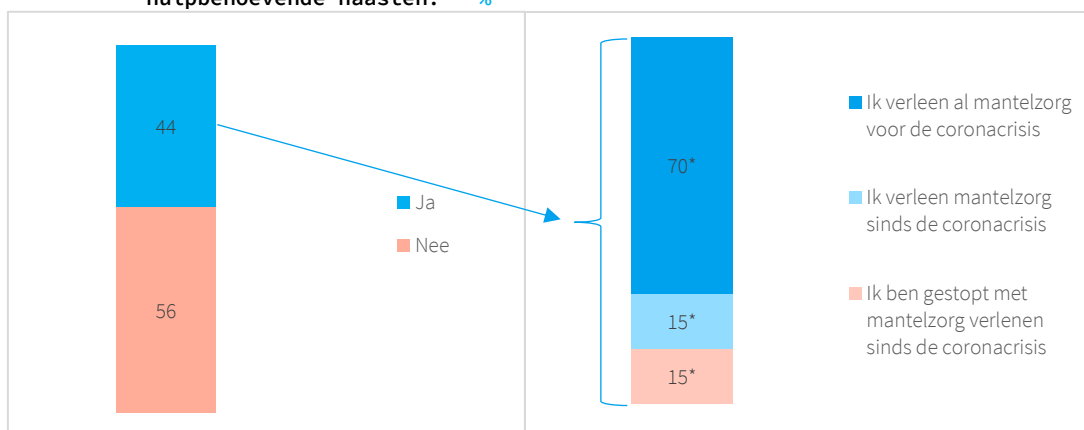
De mensen die zich sinds de crisis juist **meer verbonden** voelen met hun geven aan dat ze buurtbewoners juist vaker spreken dan voorheen en elkaar beter hebben leren kennen tijdens de crisis. Mensen zijn meer thuis en hebben meer tijd waardoor ze vaker toekomen aan een gesprek met buurtgenoten. Daarnaast wordt er vaker hulp geboden aan elkaar.

2.4 Mantelzorg

In de vragenlijst van de 4^e meting hebben we ook vragen toegevoegd over het verlenen van mantelzorg. Zijn mensen meer of juist minder mantelzorg gaan verlenen sinds de coronacrisis? Hoe ervaren zij het verlenen van mantelzorg?

44% van alle respondenten geeft mantelzorg aan een hulpbehoevende naaste (figuur 9). Van deze mantelzorg verlenende respondenten geeft 70% aan dat zij dat ook al deden voor de coronacrisis, 15% is het sinds de crisis gaan doen en 15% is hier juist mee gestopt (figuur 10).

Figuur 9 Vraag 12: Geef je op dit moment hulp of mantelzorg aan een van jouw hulpbehoevende naasten? - %



*percentages gebaseerd op mensen die mantelzorg verlenen

Aan de mensen die gestopt zijn met het verlenen van mantelzorg (85 mensen in totaal), geven de meesten (35) aan dat ze geen mantelzorg meer mogen verlenen omdat ze geen toegang met hebben op de locatie waar de hulpbehoevende woont. 25 mensen zijn gestopt met mantelzorgen uit angst voor contact met anderen, bij 16 mensen heeft de mantelzorger zelf aangegeven angst te hebben voor contact met anderen.

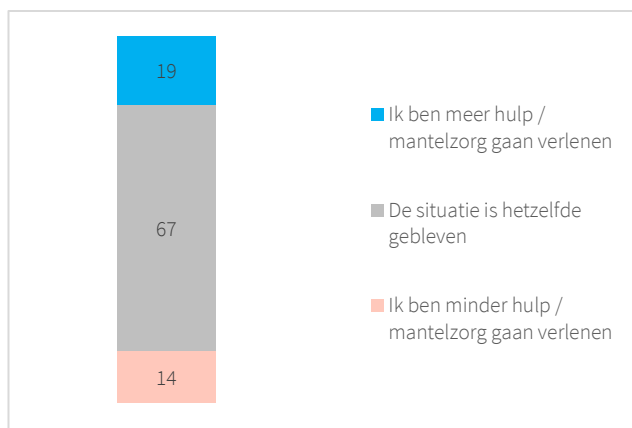
Tabel 1 Vraag 13: Waarom ben je gestopt met het verlenen van mantelzorg sinds de coronacrisis? Meerdere antwoorden mogelijk.* - absolute aantallen vanwege kleine groep respondenten - INDICATIEVE RESULTATEN

	Absolute aantallen - indicatieve resultaten
Het kan/mag niet meer (geen toegang meer tot de locatie(s))	35
Ik ben zelf bang om contacten met anderen te hebben	25
De mantelzorgontvanger is bang om contacten met anderen te hebben	16
Ik heb niet genoeg tijd meer door de nieuwe thuissituatie	13
Anders	10

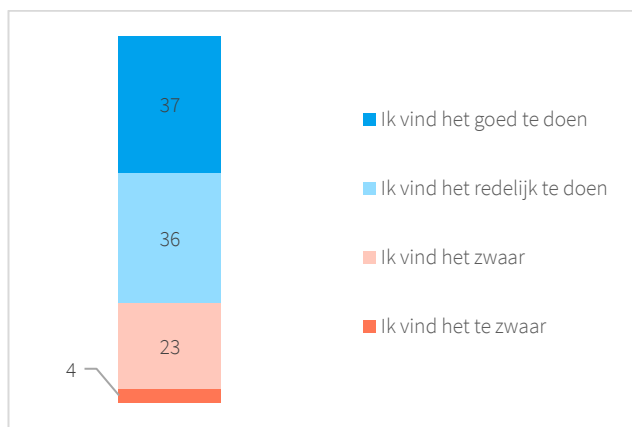
*alleen gesteld indien 'nee, dat doe ik sinds de coronacrisis niet meer' op vraag 12

We vroegen mantelzorgers of ze sinds de crisis meer of minder zorg zijn gaan verlenen. Voor de meesten (67%) is de situatie hetzelfde gebleven, 14% is minder mantelzorg gaan verlenen, 19% juist meer. De meeste mantelzorgers vinden het verlenen van mantelzorg redelijk (36%) of goed (37%) te doen. Bijna een kwart van de mantelzorgers vindt het zwaar en 4% vindt het te zwaar.

Figuur 10 Vraag 14: Ben je meer of minder hulp of mantelzorg gaan verlenen sinds de coronacrisis of is hierin niets veranderd? - %



Figuur 11 Vraag 15: Hoe ervaar je het verlenen van mantelzorg op dit moment? - %



3 Adviezen en maatregelen

Vervolgens hebben we vragen gesteld over de verschillende adviezen die door het RIVM gegeven worden en maatregelen die door het kabinet in de afgelopen weken zijn genomen.

3.1 Opvolging van de adviezen en maatregelen

We legden de respondenten, net als bij de eerdere metingen, een aantal adviezen en maatregelen voor en vroegen in hoeverre mensen de verschillende adviezen ook daadwerkelijk opvolgen. In de volgende tabel hebben we de cijfers van de eerste meting (T1) naast die van de tweede (T2), derde (T3) en vierde meting (T4) gezet voor de categorieën ‘altijd’ en ‘meestal wel’. Respondenten konden ook nog ‘meestal niet’ en ‘nooit’ invullen.

De trend in de daling van het aantal mensen dat zich altijd aan de adviezen houdt, zet zich door: bij 5 adviezen zien we een daling van het aantal mensen dat het advies altijd opvolgt: geen handen schudden, thuisblijven bij klachten, thuisblijven als 1 van de huisgenoten klachten heeft, zoveel mogelijk thuiswerken en 1,5 meter afstand houden. Het 1,5 meter afstand houden is het advies dat door de minste mensen altijd opgevolgd wordt.

Twee adviezen zijn aangepast in de loop van de afgelopen maanden en zijn alleen in de vragenlijst van de 4^e meting opgenomen: 63% geeft aan het openbaar vervoer alleen te gebruiken als het echt niet anders kan, 23% doet dat meestal wel, 15% niet. Het advies om drukte te vermijden wordt door 39% altijd opgevolgd, door 55% meestal wel en door 6% (meestal) niet.

Afhankelijk van het advies geeft zo’n 6 tot 23% aan de adviezen meestal niet of nooit op te volgen. Met name aan het zoveel mogelijk thuiswerken is door een steeds grotere groep lastig opvolging te geven: deed bij de eerste meting 7% dit meestal niet of nooit, bij de 4^e meting is dit aandeel gestegen naar 23%.

Tabel 2 Vraag 16: In hoeverre heb je sinds de eerste coronabesmetting (meting 1)/ in de afgelopen 2 weken (meting 2)/ in de afgelopen 3 weken (meting 3) / in de afgelopen 4 weken (meting 4) de adviezen opgevolgd? – %

	Altijd				Meestal wel				Meestal niet / nooit			
	T4	T3	T2	T1	T4	T3	T2	T1	T4	T3	T2	T1
Geen handen schudden	78*	85	86	94	14*	9	7	4	8*	6	7	2
Thuisblijven bij klachten (neusverkoudheid, hoesten, keelpijn of koorts)	66*	70	71	82	26	24	22	16	8*	6	6	2
Thuisblijven als 1 van de huisgenoten koorts heeft	65*	71	77	85	27*	23	16	12	8*	7	7	3
Gebruik het openbaar vervoer alleen als het echt niet anders kan*	63	-	-	-	23	-	-	-	15	-	-	-
Letten op hygiëne (handen wassen, hoesten/niezen in elleboog)	41	44	49	61	53	53	47	37	6*	3	3	2
Zoveel mogelijk thuiswerken of werktijden spreiden	41*	58	67	81	36*	25	19	12	23*	16	14	7
Vermijd drukte*	39	-	-	-	55	-	-	-	6	-	-	-
1,5 meter afstand van elkaar houden	30*	39	49	66	62*	56	48	33	8*	4	3	2

Aan de mensen die aangegeven hebben de adviezen meestal niet of nooit op te volgen, hebben we gevraagd naar de reden hiervoor.

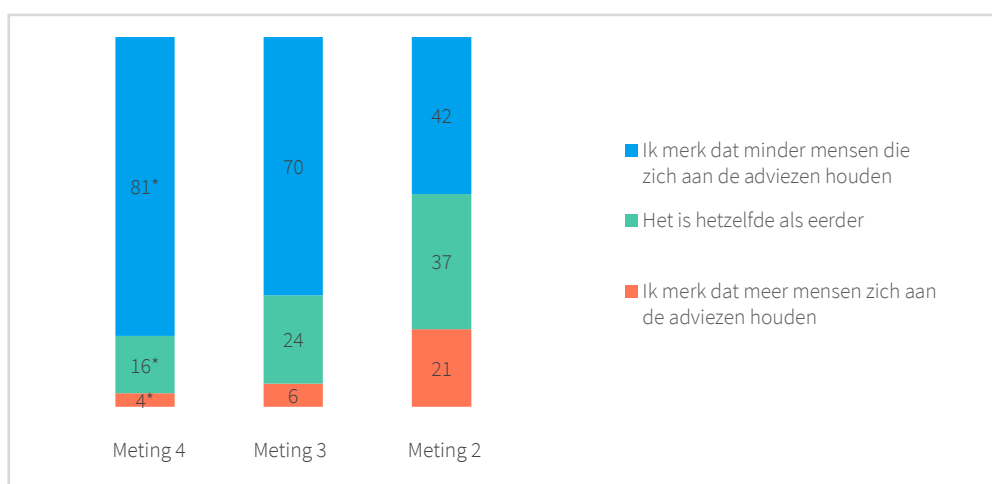
Bij het houden van 1,5 meter afstand geven mensen aan dat het niet altijd mogelijk is om je er aan te houden bijvoorbeeld in sommige winkels. Daarnaast is het voor een deel van de mensen niet uitvoerbaar vanwege het werk dat ze doen (daardoor is zoveel mogelijk thuiswerken ook niet voor iedereen mogelijk). Andere geven aan zich niet aan dit advies te houden wanneer ze bij familie en vrienden zijn. Het vermijden van drukte is voor sommigen lastig vanwege het werk dat ze doen of bijvoorbeeld in winkels waar het druk is.

Overall zijn er diverse redenen waarom mensen de adviezen niet kunnen opvolgen (werk, drukte in winkels), maar er zijn ook mensen die het nut van de adviezen in twijfel trekken.

In de vragenlijst van de tweede, derde en vierde meting zijn enkele vragen vanwege de actualiteit toegevoegd. Zo hebben we gevraagd of mensen het idee hebben dat anderen zich de laatste weken meer of juist minder aan de adviezen en maatregelen houden.

We zien grote verschillen met voorgaande metingen: bij de 2^e meting gaf 42% aan dat minder mensen zich aan de adviezen lijken te houden, bij de 4^e meting is dat aandeel gestegen naar 81%. Andersom geldt ook dat de groep die merkt dat mensen zich juist meer aan de adviezen houden, kleiner is geworden: van 21% bij de 2^e meting naar 4% bij de 4^e meting.

Figuur 12 Vraag 18: Heb je het idee dat andere mensen zich in de afgelopen 4 weken meer of minder aan de adviezen zijn gaan houden? Of is daarin niets veranderd? * – %



* Vraag alleen opgenomen in vragenlijst 2-meting, 3-meting en 4-meting

* Meting 1 = situatie voor en na 1e coronabesmetting in Nederland | Meting 2 = periode van 2 weken na de 1-meting | Meting 3 = periode van 3 weken na de 2-meting

3.2 Versoepelingen van de adviezen en maatregelen

Per 11 mei en 1 juni zijn verschillende maatregelen versoepeld. We vroegen respondenten of ze al gebruikt hebben gemaakt van de versoepelingen en naar hun ervaringen hiermee.

De meeste mensen (69%) zijn al naar de kapper, schoonheidsspecialist of pedicure geweest. Ook heeft meer dan de helft al weer buiten gesport en is een derde naar een fysiotherapeut, diëtist of masseur geweest. Bij bezoek aan terras, restaurant en café zien we een meer verdeeld beeld: iets minder dan de helft is er al geweest of gaat dat binnenkort doe. Iets meer dan de helft wacht nog even af of gaat er nog niet naartoe.

Ook zien we een nog afwachtende houding ten opzichte van het reizen met het openbaar vervoer. Het bezoek aan culturele instellingen zoals een bioscoop, concertzaal of museum wordt door het merendeel ook nog even uitgesteld.

Tabel 3 Vraag 19: Vanaf 11 mei en 1 juni zijn enkele maatregelen versoepeld. Kun je per maatregel aangeven of je hier al gebruik van hebt gemaakt?* - %

	Ja, heb ik al gedaan	Ja, ga ik binnenkort doen	Ja, maar ik wacht nog even af	Ik weet het nog niet	Nee, ga ik niet doen
Bezoek aan kapper, schoonheidsspecialisten, pedicure etc.	69	8	8	5	10
Buiten sporten	53	8	8	12	18
Bezoek aan (para)medische beroepen zoals fysiotherapeut, diëtist, masseur etc.	37	10	11	13	30
Bezoek aan terras	33	13	18	15	21
Bezoek restaurant en café	29	15	20	16	20
Bezoek aan bibliotheek	19	8	12	14	47
Reizen met het openbaar vervoer, met een verplicht niet-medisch mondkapje	12	9	12	18	49
Bezoek bioscoop, concertzaal, theater	5	11	23	25	37
Bezoek museum en monumenten	3	7	21	27	42

* Vraag alleen opgenomen in vragenlijst 4-meting

3.3 Ervaringen met de versoepelingen

Aan de mensen die gebruik hebben gemaakt van een of meerdere versoepelingen, hebben we gevraagd naar hun ervaringen hiermee. Konden ze zich aan de adviezen zoals 1,5 meter afstand houden, houden? En vonden ze dat vervelend?

Uit onderstaande tabel blijkt dat de meeste mensen zich bij bezoek aan een van de genoemde instellingen goed aan de adviezen kon houden. Zo'n 10 tot 20% kon zich hier enigszins aan houden. Een kleine groep geeft aan zich moeilijk aan de adviezen te kunnen houden maar daar geen problemen mee te hebben: 6% ervaarde dat bij bezoek aan mensen met een contactberoep zoals fysiotherapeut, kapper, schoonheidsspecialist of masseur.

Tabel 4 Vraag 20: Kon je je door de maatregelen die getroffen zijn, makkelijk of juist moeilijk aan de adviezen (bijvoorbeeld 1,5 meter afstand houden, vaker je handen wassen) houden? - %

	Ik kon me makkelijk aan de adviezen houden	Ik kon me enigszins aan de adviezen houden	Ik kon me moeilijk aan de adviezen houden maar dat maakte me niet uit	Ik kon me moeilijk aan de adviezen houden en dat vond ik vervelend
Bezoek aan bibliotheek	89	8	3	0
Buiten sporten	87	11	1	0
Bezoek bioscoop, concertzaal, theater	85	11	4	0
Reizen met het openbaar vervoer, met een verplicht niet-medisch mondkapje	80	14	1	4
Bezoek aan (para)medische beroepen zoals fysiotherapeut, diëtist, masseur etc.	77	15	6	2
Bezoek aan kapper, schoonheidsspecialisten, pedicure etc.	76	16	6	2
Bezoek aan terras	76	18	4	2
Bezoek restaurant en café	75	18	4	3
Bezoek museum en monumenten	70	19	11	1

Een enkeling vond het vervelend dat ze zich moeilijk aan de adviezen konden houden. We hebben hen gevraagd waarom ze zich moeilijk aan de adviezen konden houden. Omdat het om een zeer kleine groep respondenten gaat, zijn de resultaten in absolute aantallen in onderstaande tabel eergegeven. 31 mensen geven aan dat opvolging van de adviezen lastig was vanwege andere mensen die zich niet aan de adviezen hielden. 21 mensen geven aan dat de maatregelen van de betreffende locatie onvoldoende waren. De 17 mensen die een andere reden aangeven, noemen voornamelijk dat afstand houden bij een paramedicus of kapper niet mogelijk is.

Tabel 5 Vraag 21: Waarom kon je je moeilijk aan de adviezen houden? Meerdere antwoorden mogelijk. - absolute aantallen vanwege kleine groep respondenten - INDICATIEVE RESULTATEN

	ABSOLUTE AANTALLEN
Andere mensen die er waren, hielden zich niet aan de adviezen	31
Er waren onvoldoende maatregelen getroffen om je te houden aan de adviezen	21
Er waren teveel mensen waardoor het houden van 1,5 meter afstand lastig was	14
De maatregelen die er waren getroffen, waren niet duidelijk	15
Anders	17

We hebben ook gevraagd hoe de situatie beter geregeld had kunnen worden zodat mensen zich wel aan de adviezen hadden kunnen houden. Een enkeling noemt dat de kapper een mondkapje had moeten dragen en anderen noemen een enkele keer dat in de horeca het personeel zelf geen 1,5 meter afstand hield of dat tafels te dicht op elkaar stonden.

3.4 1,5 meter afstand houden

Over het houden van deze 1,5 meter afstand zijn we in de vragenlijst nader ingezoomd. We vroegen respondenten op welke plekken zij ervaren dat mensen te dichtbij kwamen en hoe vaak zij dat meemaakten.

We zien in onderstaande tabel dat met name bij het doen van boodschappen het houden van 1,5 meter afstand lastig is. Een derde ervaart vaak dat mensen te dichtbij komen en 40% ervaart dit regelmatig. Ook bij het buitenshuis werken (28% komt vaak te dichtbij) en bij winkelen (25% komt vaak te dichtbij) is het houden van afstand lastig.

Tabel 6 Vraag 23: Hoe ervaar je het 1,5 meter afstand houden? Kun je per situatie aangeven hoe vaak het voorkwam dat mensen te dichtbij kwamen? – %

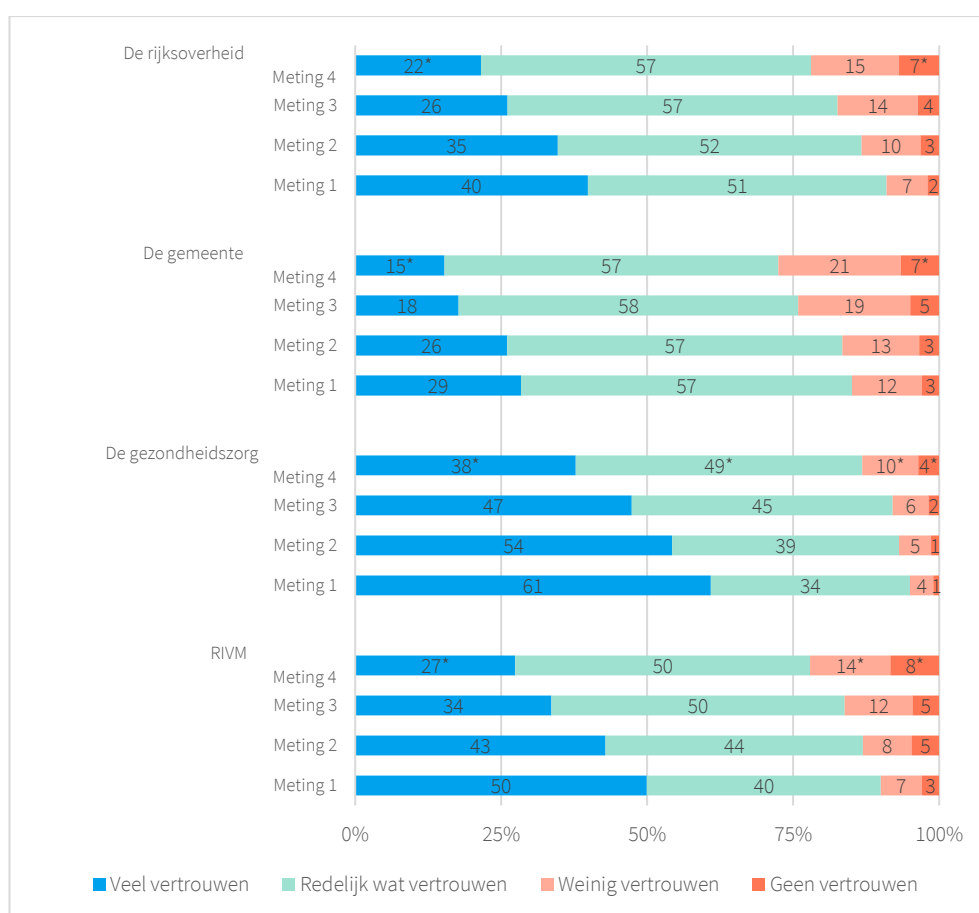
Wanneer ik....	Vaak	Regelmatig	Soms	Zelden of nooit
Boodschappen ging doen	34	40	23	4
Buitenshuis ging werken	28	27	27	19
Ging winkelen	25	33	33	10
De markt bezocht	18	24	28	30
Voor iemand ging zorgen	17	19	27	37
Vrienden of familie bezocht	16	23	38	23
Mijn kind(eren) naar school bracht	12	16	23	48
Bezoek thuis heb ontvangen	11	21	39	29
Naar de dokter of apotheek ging	8	13	27	52

3.5 Vertrouwen in aanpak crisis door instanties

Hoeveel vertrouwen hebben Brabanders in de aanpak van de coronacrisis door verschillende instanties?

We zien sinds de 1^e meting een dalende trend in het vertrouwen dat Brabanders hebben in alle vier genoemde instanties: rijksoverheid, gemeente, de gezondheidszorg en het RIVM. De groep mensen met 'veel vertrouwen' is overal kleiner geworden, de groep met 'redelijk wat', 'weinig' en 'geen' vertrouwen is groter geworden.

Figuur 13 Vraag 24: Hoeveel vertrouwen heb je op dit moment in de aanpak van de coronacrisis door...? - %



4 Zorgen door de coronacrisis

Net zoals bij eerdere metingen maken de meeste mensen zich zorgen over de economische gevolgen van de crisis (36% veel zorgen). Het aandeel mensen dat zich hierover zorgen maakt is echter gedaald van 45% naar 36%. Ook maakt ruim een derde zich veel zorgen over andere mensen die zich niet aan de adviezen houden en over de duur van deze crisis. Dit is vergelijkbaar met de 3^e meting, alleen is het aandeel mensen dat zich veel zorgen hierover maakt kleiner geworden. Dat geldt ook voor de zorgen over de komst van een 2^e coronagolf en over ouderen en kwetsbare mensen.

Mensen maken zich ook zorgen over andere zaken. Vaker genoemde antwoorden gaan over het vertrouwen in de overheid. Mensen ervaren sommige maatregelen als tegenstrijdig en onduidelijk en maken zich zorgen over de integriteit van de overheid. Ook geven sommigen aan bezorgd te zijn over de coronanoodwet en de gevolgen die dit heeft voor de democratie en vrijheden van mensen.

Tabel 7 Vraag 25: In hoeverre maak je je op dit moment zorgen over... - % gesorteerd op veel zorgen

Noord-Brabant	Veel zorgen				Enige zorgen				Geen zorgen			
	T4	T3	T2	T1	T4	T3	T2	T1	T3	T2	T1	
De gevolgen van de crisis voor de economie	36*	45	46	46	52*	45	44	44	12*	10	10	11
Hoe lang deze situatie nog gaat duren, de duur van deze crisis**	35*	38	41	-	53	51	47	-	12	10	12	-
Andere mensen die zich niet aan de maatregelen en adviezen houden**	35*	39	37	-	50	47	49	-	16	14	14	-
De komst van een tweede coronagolf***	30*	38	-	-	55*	50	-	-	15*	12	-	-
Ouderen en kwetsbare mensen in het algemeen	25*	31	32	35	64*	60	58	56	11*	9	10	10
Een gezin waarvan ik weet dat er thuis spanningen zijn	23	25	21	28	47	43	42	42	30	32	37	30
De voortgang van mijn studie	18	18	14	21	30	32	26	24	52	50	60	55
Een kwetsbaar / eenzaam persoon in mijn omgeving	18*	21	19	24	60	58	59	59	22	20	22	17
Het onderwijs van uw kind(eren)	15	15	12	16	41*	46	46	46	44	39	42	38
Overige zorg en hulp (zoals thuiszorg)	13	15	20	23	47*	54	54	54	39*	31	26	23
Mijn werksituatie	11	11	11	12	24	27	28	31	65	62	61	57
Mijn lichamelijke gezondheid of die van gezinsleden	11	10	9	12	43	44	41	48	46	46	49	39
Zorg en hulp aan corona-patiënten in ziekenhuizen**	11	10	15	-	39*	43	44	-	50*	47	41	-
Reguliere zorg en hulp in ziekenhuizen**	10	11	16	-	44*	51	53	-	45*	38	31	-
De lichamelijke gezondheid van familie of vrienden	10*	12	11	17	51	52	55	58	39*	36	34	25
Mijn geestelijke gezondheid	10	10	6	9	25	25	25	26	65	65	69	65
Mijn financiële situatie	9	10	10	11	25	26	24	26	66*	63	66	63
De veiligheid in mijn woonplaats	7	8	6	6	31	31	31	36	62	61	63	57
Voldoende voorraad in de supermarkten	2	3	4	5	12	12	14	24	86	86	82	71

** Item alleen opgenomen in vragenlijst 2-meting, 3-meting en 4-meting

*** Item alleen opgenomen in vragenlijst 3-meting en 4-meting

5 Informatie over de adviezen en maatregelen

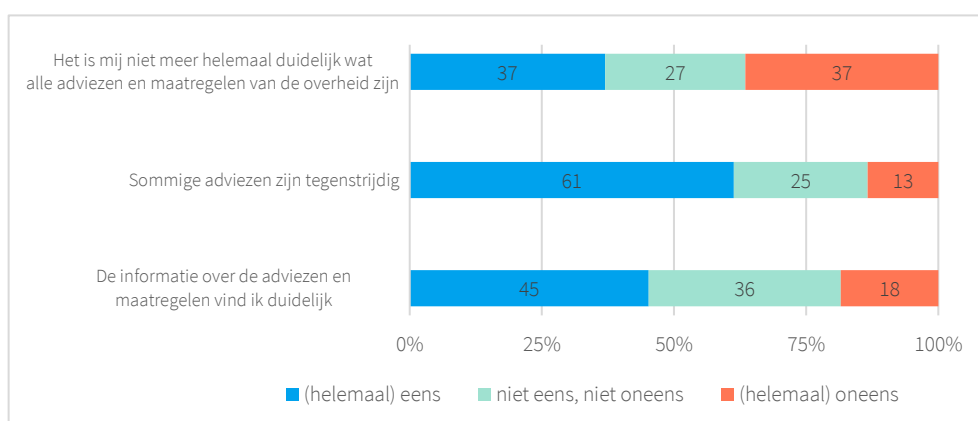
Wat vinden mensen van de informatie die er verspreid wordt over de adviezen en maatregelen? Waar halen ze informatie over corona, de adviezen en maatregelen vandaan als ze vragen hebben?

5.1 Informatie over de adviezen en maatregelen

Wat vinden Brabanders van de informatie over de adviezen en maatregelen die op dit moment over het coronavirus en de coronacrisis wordt verspreid? We hebben hierover in de 4^e meting drie nieuwe stellingen aan respondenten voorgelegd.

Er is verdeeldheid over de stelling ‘Het is mij niet meer helemaal duidelijk wat alle adviezen en maatregelen van de overheid zijn: 37% is het (helemaal) eens met deze stelling, 37% (helemaal) oneens. Desondanks vindt 45% de informatie over de adviezen en maatregelen duidelijk. Een ruime meerderheid van 61% vindt sommige adviezen tegenstrijdig.

Figuur 14 Vraag 26: In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen?* – %



*Alleen opgenomen in vragenlijst 4-meting

Welke adviezen en maatregelen vinden mensen niet duidelijk of tegenstrijdig? Veel onduidelijkheid of tegenstrijdigheid ervaren mensen bij de richtlijnen voor het vervoer: auto, OV, touringcars, vliegtuig. Het is voor veel mensen niet duidelijk waarom je wel mag vliegen met een grote groep passagiers maar dat je niet meer mensen uit andere huishoudens in een auto mag. Of dat vliegverkeer wel mag, maar groepsvervoer in een bus (nog) niet. Ook geeft een grote groep aan dat het niet altijd duidelijk is (of niet altijd logisch wordt gevonden) waar je wel of geen mondkapje moet dragen en waar je wel of niet de 1,5 meter afstand moet houden. Daarnaast is er veel verwarring over het aantal mensen dat bij elkaar mag zijn in verschillende situaties (thuis, buiten in de tuin, op straat, auto, openbare bijeenkomsten, horeca). Door de vele verschillende richtlijnen en door de verschillen per situatie geven mensen aan dat ze het overzicht van de maatregelen kwijt zijn.

5.2 Bronnen van informatie

We hebben gevraagd welke informatiebronnen mensen gebruiken als ze informatie opzoeken over het coronavirus of over de adviezen en maatregelen. Uit onderstaande tabel zien we dat de website van de RIVM door de meeste mensen (38%) wordt geraadpleegd. Verder haalt 37% informatie uit nieuwsprogramma's op radio of tv. 32% kijkt voor informatie op de website van de Rijksoverheid.

Tabel 8 Vraag 29: Als je informatie opzoekt over corona, de adviezen en maatregelen, waar haal je deze dan vandaan? Meerdere antwoorden mogelijk.- %

	%
Niet van toepassing, ik zoek hier nooit informatie over op	17
Website van het RIVM	38
Nieuwsprogramma's op radio of tv	37
Website van de Rijksoverheid	32
Nieuwswebsites	27
Kranten (online of papier)	26
Google of andere online zoekmachine	21
Social media (Facebook, Twitter et cetera)	11
Website van de GGD	10
Website van de gemeente	7
Anders	3

6 Andere thema's

In de afgelopen twee maanden hebben we viermaal een vragenlijst aan Brabanders voorgelegd. Een groot aantal thema's is de revue gepasseerd, denk aan de persoonlijke situatie van mensen, buurtbinding, mantelzorg, thuisonderwijs van kinderen, besmettingen in familie- of vriendenkring, het opvolgen van de adviezen en maatregelen, zorgen door de crisis, positieve gevolgen van de crisis en de informatie en communicatie over het virus, de adviezen en de maatregelen.

We vroegen aan het einde van de vierde vragenlijst van deze monitor of er zaken zijn waar we nog onvoldoende aandacht aan hebben besteed.

Vraag 30 De afgelopen maanden hebben we in deze corona onderzoeken aandacht besteed aan verschillende thema's. Zijn er volgens jou zaken waar we nog onvoldoende aandacht aan hebben besteed, die voor jou wel belangrijk zijn? Zo ja, zou je die hieronder kort willen omschrijven?

Veel genoemde antwoorden op deze vraag sommen we hieronder kort op.

- **De gevolgen van de crisis op de mentale gesteldheid** van zowel Brabanders in het algemeen als van specifieke doelgroepen zoals zorgverleners, (ex)corona-patiënten, kinderen, (kwetsbare) jongeren en ouderen, mensen met een beperking of mensen voor wie de zorg is uitgesteld vanwege tuitstel van behandelingen, zijn diverse malen genoemd.
- **De economische gevolgen van de crisis** zowel voor ZZP'ers als ondernemers. Maar ook de gevolgen voor mensen die hun baan verloren zijn tijdens de crisis, of de mensen die nog ontslagen gaan worden zijn vaker genoemd. Zo ook de gevolgen voor de culturele sector, de gevolgen voor gemeenten, voor de hoogte van de toekomstige zorgpremie.
- **De gevolgen van de crisis voor mensen die in verzorgings- en verpleeghuizen wonen** en wekenlang geen bezoek mochten ontvangen. En voor het verzorgend personeel in verzorg- en verpleeghuizen.
- **Mening van Brabanders over de adviezen en maatregelen en het gevoerde beleid:** wat vinden mensen van de adviezen en maatregelen, zijn ze het eens met het gevoerde beleid van de Rijksoverheid en veiligheidsregio's?

Bijlage A Resultaten uitgesplitst naar leeftijdsgroepen

In deze bijlage vindt u de **resultaten van de vierde meting** uitgesplitst naar leeftijdsgroepen. We hebben getoetst of de resultaten van deze groepen Brabanders significant afwijken van elkaar. Of een resultaat significant afwijkt is afhankelijk van de grootte van de groep respondenten (n) en de spreiding van de antwoorden.

- **Verschillen tussen groepen:** Significante verschillen worden aangeduid met **blauw** (positieve afwijking), dan wel **oranje** (negatieve afwijking). Indien het verschil in resultaat significant afwijkt, maar niet per se positief of negatief is te noemen, zijn de verschillen aangeduid met **grijs** (neutrale afwijking).
- **Verschillen met 3^e meting:** Met pijltjes hebben we aangegeven of een resultaat hoger (↑) of lager (↓) is dan gemeten bij de tweede meting.

1. Persoonlijke situatie

Tabel 9 Vraag 1: Hoe voel je je door de huidige situatie? Meerdere antwoorden mogelijk. - %

	Noord-Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
n		228	323	344	695	643
Boos	4	3	7	6	3	2
Bang	5	6	4 ↓	5	5	5
Verdrietig	7	7 ↓	9	8	7 ↓	7
Gespannen/gestrest	15	26	18	16	9	7
Bezorgd	37	30	31	35 ↓	41 ↓	45 ↓
Rustig	53	55	53 ↑	53	53 ↑	52 ↑
Blij	6	11	6	4	4 ↑	4 ↑
Machteloos	20	24 ↓	19 ↓	17 ↓	20 ↓	20 ↓
Gefrustreerd	14	19	17	16	11	7
Anders	4	4	6	3	4	2

Tabel 10 Vraag 2: Hoe aangedaan ben je door de huidige situatie? Geef dit aan met een rapportcijfer van 1 (helemaal niet) tot en met 10 (heel erg). - %

	Noord-Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
n		224	318	339	685	628
Gemiddelde cijfer	5,4	5,5 ↓	5,3 ↓	5,3	5,5 ↓	5,8 ↓
1-5	46	48 ↑	51 ↑	48	46 ↑	38
6-7	38	39	38	38	37 ↓	41
8-10	15	13 ↓	11 ↓	14	17 ↓	22 ↓

2. Tevredenheid leven en eenzaamheid

Tabel 11 Vraag 3: Hoe tevreden ben je momenteel over het geheel genomen met jouw leven? Geef dit aan met een rapportcijfer van 1 (helemaal niet) tot en met 10 (helemaal wel). - %

	Noord-Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
n		226	322	342	692	641
Gemiddeld cijfer	7,1	6,8	6,8	7,0	7,3	7,5 ↑
1-5	14	18	19	16	11	9
6-7	39	49	38	39	38	36 ↓
8-10	46	33	43 ↑	45	51	56 ↑

Tabel 12 Vraag 4: Is deze score beter of slechter voor jou dan 4 weken geleden (nadat we de uitnodiging voor het derde onderzoek stuurden) of hetzelfde? - %

	Noord-Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
n		226	323	344	694	643
Beter	17	24 ↑	19	15 ↑	16 ↑	10 ↑
Hetzelfde	74	65	71	74	74	84
Slechter	10	11	10	11	9	6 ↓

Tabel 13 Vraag 5: Voel je je wel eens eenzaam of alleen? Zo ja, hoe vaak? - %

	Noord-Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
n		226	321	344	694	643
Ja, vrijwel altijd	2	2	4	1	1	1
Ja, meestal	5	7	8	4	3 ↓	5
Soms wel, soms niet	30	42	31 ↓	30	24	25
Nee, meestal niet	30	36	28	29	29	31
Nee, vrijwel nooit	33	13 ↓	29	36	43	37

Tabel 14 Vraag 6: Voel je je meer of minder eenzaam dan 4 weken geleden (nadat we de uitnodiging van het derde onderzoek stuurden) of hetzelfde? - %

	Noord-Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
n		226	321	344	693	643
Ik voel me minder eenzaam	15	27 ↑	15	11 ↑	12 ↑	11 ↑
Ik voel me eenzamer	9	15 ↓	13	8	6 ↓	6
Er is niets veranderd	76	58	72	82	82	83

3. Buurtbinding (vragen alleen opgenomen in vragenlijst 4-meting)

Tabel 15 Vraag 8: In hoeverre voel je je verbonden met de buurt waarin je woont? - %

	Noord-Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
n		213	308	334	676	631
Niet verbonden	11	17	15	7	9	5
Een beetje verbonden	34	42	31	40	31	27
Redelijk verbonden	41	31	43	37	42	50
Sterk verbonden	15	10	11	15	18	18

Tabel 16 Vraag 9: Voel je je op dit moment meer, minder of in dezelfde mate verbonden met de buurt waarin je woont dan voor het begin van de coronacrisis (medio maart)? - %

	Noord-Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
n		217	315	336	683	634
Ik voel me minder verbonden met mijn buurt	8	10	10	7	6	6
Ik voel me meer verbonden met mijn buurt	11	14	14	10	10	8
Er is niets veranderd	81	76	76	83	85	86

4. Mantelzorg (vragen alleen opgenomen in vragenlijst 4-meting)

Tabel 17 Vraag 12: Geef je op dit moment hulp of mantelzorg aan een van jouw hulpbehoevende naasten? - %

	Noord-Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
n		139	224	216	391	307
Ja, dat deed ik voor de coronacrisis ook al	31	9	17	38	49	43
Ja, sinds de coronacrisis	7	9	9	6	6	2
Nee, dat doe ik sinds de coronacrisis niet meer	7	4	5	6	5	14
Nee, dat deed/doe ik nooit	56	77	68	50	39	41

In vraag 13, 14 en 15 vragen we door waarom mantelzorgers meer of minder mantelzorg zijn gaan verlenen en hoe zij mantelzorg op dit moment ervaren. Vanwege de lage 'n' bij het uitsplitsen naar leeftijd zijn deze tabellen niet opgenomen in het rapport.

5. Opvolging van de adviezen en maatregelen

Tabel 18 Vraag 16: In hoeverre heb je in de afgelopen 4 weken onderstaande adviezen opgevolgd? - % **Altijd**

	Noord-Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
n		214	311	334	678	629
Let op uw hygiëne (vaak/vaker uw handen wassen, gebruik papieren zakdoeken, zit zo min mogelijk aan uw gezicht, hoesten / niezen in elleboog)	41	41	36	38	43	48
Geen handen schudden	78	69 ↓	73 ↓	82 ↓	85	81 ↓
Houd 1,5 meter afstand van elkaar	30	20	21 ↓	24 ↓	35 ↓	50 ↓
Blijf thuis als u last heeft van neusverkoudheid, hoesten, keelpijn of koorts	66	61	52 ↓	65	74	76
Blijf thuis als één van uw huisgenoten last heeft van koorts (geldt niet voor mensen in vitale beroepen)	65	52	56 ↓	67	72	76
Vermijd drukte	39	28	33	35	45	54
Probeer zoveel mogelijk thuis te werken of de werktijden te spreiden	41	39 ↓	35 ↓	40 ↓	47 ↓	53 ↓
Gebruik het openbaar vervoer alleen als het echt niet anders kan	63	61	61	65	67	59

Tabel 19 Vraag 18: Heb je het idee dat andere mensen zich in de afgelopen 4 weken meer of minder aan de adviezen zijn gaan houden? Of is daarin niets veranderd?

	Noord-Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
n		216	314	335	679	629
Ik heb het idee dat <u>meer</u> mensen zich aan de adviezen houden	4	6	4 ↓	1 ↓	3 ↓	4
Het is hetzelfde als eerder	16	20 ↓	21	12 ↓	12 ↓	14 ↓
Ik heb het idee dat <u>minder</u> mensen die zich aan de adviezen houden	81	74 ↑	76 ↑	87 ↑	85 ↑	81 ↑

6. Ervaringen met de versoepelingen (alleen opgenomen in 4-meting)

Tabel 20 Vraag 19: Vanaf 11 mei en 1 juni zijn enkele maatregelen versoepeld. Kun je per maatregel aangeven of je hier al gebruik van hebt gemaakt?
- % Ja, heb ik al gedaan of ga ik op korte termijn doen

	Noord-Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
n		211	297	318	609	541
Bezoek aan kapper, schoonheidsspecialisten, pedicure etc.	78	67	70	79	83	88
Bezoek aan (para)medische beroepen zoals fysiotherapeut, diëtist, masseur etc.	47	34	44	49	50	56
Bezoek aan bibliotheek	27	12	35	27	33	30
Buiten sporten	62	64	64	62	62	54
Bezoek aan terras	46	51	41	49	45	43
Bezoek restaurant en café	44	54	42	47	42	36
Bezoek bioscoop, concertzaal, theater	16	28	16	14	12	7
Bezoek museum en monumenten	11	7	9	11	15	10
Reizen met het openbaar vervoer, met een verplicht niet-medisch mondkapje	22	41	24	15	14	10

In vraag 20 en 21 vragen we respondenten of zij zich makkelijk aan de adviezen konden houden bij het bezoeken van een van bovenstaande items. En indien dit niet makkelijk was, wat de reden hiervoor was. Vanwege de lage 'n' bij het uitsplitsen naar leeftijd zijn deze tabellen niet opgenomen in het rapport.

Tabel 21 Vraag 23: Hoe ervaar je het 1,5 meter afstand houden? Kun je per situatie aangeven hoe vaak het voorkwam dat mensen te dichtbij kwamen? - % vaak

Wanneer ik....	Noord-Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
n		208	294	308	588	554
Buitenshuis ging werken	28	35	33	27	18	11
Boodschappen ging doen	34	47	39	36	29	18
Vrienden of familie bezocht	16	24	22	17	10	6
Voor iemand ging zorgen	17	15	19	19	18	10
Naar de dokter of apotheek ging	8	10	8	8	9	6
Bezoek thuis heb ontvangen	11	16	13	11	10	6
Ging winkelen	25	30	27	25	26	14
De markt bezocht	18	18	17	21	20	10
Mijn kind(eren) naar school bracht	12	9	18	11	5	2

7. Vertrouwen

Tabel 22 Vraag 24: Hoeveel vertrouwen heb je op dit moment in de aanpak van de coronacrisis door...? - %

De rijksoverheid	Noord-Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
n		205	298	322	654	611
Veel vertrouwen	22	17	21	22 ↓	23	24
Redelijk wat vertrouwen	57	64	50	53	57	60
Weinig vertrouwen	15	16	18	16	14	12
Geen vertrouwen	7	3	10	9 ↑	7 ↑	5
De gemeente	Noord-Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
n		187	278	300	622	577
Veel vertrouwen	15	13	15	17	16	15
Redelijk wat vertrouwen	57	62	52	55	57	60
Weinig vertrouwen	21	23	22	20	21	19
Geen vertrouwen	7	3 ↓	11 ↑	8	6 ↑	5
De gezondheidszorg	Noord-Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
n		199	300	324	656	604
Veel vertrouwen	38	37 ↓	36	41 ↓	39 ↓	35 ↓
Redelijk wat vertrouwen	49	48	45	45	50 ↑	56
Weinig vertrouwen	10	14 ↑	12	9	8	6
Geen vertrouwen	4	1	7 ↑	5 ↑	3 ↑	2
RVM	Noord-Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
n		203	299	323	652	606
Veel vertrouwen	27	24 ↓	26	27	30 ↓	30
Redelijk wat vertrouwen	50	57 ↑	43	47	51	55
Weinig vertrouwen	14	16	17	15	11	10
Geen vertrouwen	8	3	14 ↑	11 ↑	7 ↑	5

8. Zorgen door de coronacrisis

Tabel 23 Vraag 25: In hoeverre maak je je op dit moment zorgen over ... - %

	Noord-Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
Mijn lichamelijke gezondheid of die van mijn gezinsleden						
n		195	292	315	652	602
Geen zorgen	46	42 ↓	51	47	47	44
Enige zorgen	43	50 ↑	39	41	41	45
Veel zorgen	11	8 ↓	10	12	11	12
De lichamelijke gezondheid van familie of vrienden						
n		192	288	314	643	600
Geen zorgen	39	37	40 ↑	35	41	40
Enige zorgen	51	51	49	56	49	50
Veel zorgen	10	13	11	9	9	9
Mijn geestelijke / mentale gezondheid						
n		193	291	306	653	606
Geen zorgen	65	51 ↓	61 ↑	62 ↓	72	76
Enige zorgen	25	35 ↑	27	29 ↑	21	17
Veel zorgen	10	14	13	9	7	7

	Noord- Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
Mijn financiële situatie						
n		197	294	311	649	589
Geen zorgen	66	53	62 ↑	59	76	77
Enige zorgen	25	34 ↑	29	27	17	18
Veel zorgen	10	13	9 ↓	14 ↑	6	5
Mijn werksituatie						
n		189	277	270	388	85
Geen zorgen	65	54	66 ↑	62	74	83
Enige zorgen	24	31	24 ↓	25	20	12
Veel zorgen	11	15	10	13 ↑	6	5
De gevolgen van de crisis voor de economie						
n		192	293	316	651	584
Geen zorgen	12	18	17	11	9	9 ↑
Enige zorgen	52	57	51	48	51 ↑	53 ↑
Veel zorgen	36	25 ↓	32 ↓	41	40 ↓	38 ↓
De voortgang van mijn studie						
n		127	87	51	53	32
Geen zorgen	52	37	57	74	73	83
Enige zorgen	30	38	28	18	21	2
Veel zorgen	18	25	16	8	6	14
Het onderwijs van uw kind(eren)						
n		35	159	170	122	67
Geen zorgen	44	49	52 ↑	34	41	44
Enige zorgen	41	36	34 ↓	50	44	40
Veel zorgen	15	15	14	16	15	16
Een kwetsbaar / eenzaam persoon in mijn omgeving						
n		140	193	216	388	319
Geen zorgen	22	23	31	24	16	16
Enige zorgen	60	58	54	60	64	67
Veel zorgen	18	19	15	16	21	17
Een gezin waarvan ik weet dat er thuis spanningen zijn						
n		86	116	95	157	120
Geen zorgen	30	27	30	42	28	25
Enige zorgen	47	48	48	36	50	52
Veel zorgen	23	25	22	21	22	23
Ouderen en kwetsbare mensen in het algemeen						
n		186	271	306	625	574
Geen zorgen	11	14	17	14	6	5
Enige zorgen	64	57	65 ↑	61	67	69
Veel zorgen	25	29	18 ↓	25	27 ↓	26
Voldoende voorraad in de supermarkten						
n		188	284	312	647	580
Geen zorgen	86	80	81	88	91	90
Enige zorgen	12	17	16	10	8	8 ↓
Veel zorgen	2	3	3	2	1	2
Reguliere zorg en hulp in ziekenhuizen						
n		190	283	312	650	589
Geen zorgen	45	37	44	52 ↑	49 ↑	42
Enige zorgen	44	50	43	37 ↓	44 ↓	48 ↓
Veel zorgen	10	12	13	10	7	10
Zorg en hulp aan corona-patiënten in ziekenhuizen						

	Noord-Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
n		191	280	306	644	578
Geen zorgen	50	48 ↑	52	58 ↑	51	41
Enige zorgen	39	42	37	34 ↓	40	43
Veel zorgen	11	10	11	8	9	16
Overige zorg en hulp (zoals thuiszorg)						
n		175	258	289	583	514
Geen zorgen	39	42	46	40 ↑	35 ↑	33 ↑
Enige zorgen	47	46	40 ↓	49	49 ↓	53 ↓
Veel zorgen	13	11	14	11	15	14
De veiligheid in mijn woonplaats						
n		188	282	308	641	579
Geen zorgen	62	68	68	67	58	52
Enige zorgen	31	27 ↑	27	25	34	38
Veel zorgen	7	5 ↓	5	8	8	11
Hoe lang deze situatie nog gaat duren, de duur van deze crisis						
n		197	286	313	650	592
Geen zorgen	12	15	15	12	12 ↑	7
Enige zorgen	53	49	53	48	53	60 ↑
Veel zorgen	35	37	32 ↓	40	36	32
Andere mensen die zich niet aan de maatregelen en adviezen houden						
n		186	291	315	647	601
Geen zorgen	16	15 ↓	25	20	11	8
Enige zorgen	50	54 ↑	46	48	51	50
Veel zorgen	35	32 ↓	29	32	39	42
De komst van een tweede coronagolf*						
n		198	288	320	640	597
Geen zorgen	15	18 ↑	21	18 ↑	11	9
Enige zorgen	55	56	56 ↑	56	56	52
Veel zorgen	30	27 ↓	24 ↓	26	33 ↓	39

Item alleen opgenomen in 3-meting en 4-meting.

9. Informatie over de adviezen en maatregelen

Tabel 24 Vraag 26: In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen?* - %
(helemaal) eens

	Noord-Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
n		215	313	331	672	625
Het is mij niet meer helemaal duidelijk wat alle adviezen en maatregelen van de overheid zijn	37	34	37	34	38	41
Sommige adviezen zijn tegenstrijdig	61	55	56	65	66	63
De informatie over de adviezen en maatregelen vind ik duidelijk	45	54	49	46	39	40

Vraag alleen opgenomen in 4-meting.

Tabel 25 Vraag 29: Zoekt u wel eens informatie op over corona, de adviezen en maatregelen?* - % ja

	Noord-Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
n		215	313	329	670	621
Ja	83	89	81	81	82	83
Nee	17	11	19	19	18	17

Vraag alleen opgenomen in 4-meting.

Tabel 26 Vraag 29: Waar zoekt u informatie op over corona, de adviezen en maatregelen? Meerdere antwoorden mogelijk.*- % ja

	Noord-Brabant	18-29 jaar	30-44 jaar	45-54 jaar	55-69 jaar	70+
n		215	313	329	670	621
Website van de Rijksoverheid	32	44	34	33	29	19
Website van het RIVM	38	46	45	41	35	26
Website van de GGD	10	12	11	8	10	8
Website van de gemeente	7	6	6	9	7	9
Google of andere online zoekmachine	21	31	19	22	17	16
Nieuwswebsites	27	33	24	27	28	24
Nieuwsprogramma's op radio of tv	37	27	22	30	47	59
Kranten (online of papier)	26	11	10	20	36	49
Social media (Facebook, Twitter et cetera)	11	24	10	7	8	8
Anders	3	1	4	5	3	2

Vraag alleen opgenomen in 4-meting.

Bijlage B Resultaten uitgesplitst naar Brabantse veiligheidsregio's

In deze bijlage vindt u de **resultaten van de vierde meting** uitgesplitst naar veiligheidsregio's. We hebben getoetst of de resultaten van deze groepen Brabanders significant afwijken van elkaar. Of een resultaat significant afwijkt is afhankelijk van de grootte van de groep respondenten (n) en de spreiding van de antwoorden.

- **Verschillen tussen groepen:** Significante verschillen worden aangeduid met **blauw** (positieve afwijking), dan wel **oranje** (negatieve afwijking). Indien het verschil in resultaat significant afwijkt, maar niet per se positief of negatief is te noemen, zijn de verschillen aangeduid met **grijs** (neutrale afwijking).

We hebben bij deze uitsplitsing geen vergelijking in de tijd in deze bijlage opgenomen.

1. Persoonlijke situatie

Tabel 27 Vraag 1: Hoe voel je je door de huidige situatie?
Meerdere antwoorden mogelijk. - %

	Noord-Brabant	Brabant-Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant-Zuidoost
n		545	1.092	584
Boos	4	3	4	5
Bang	5	5	5	4
Verdrietig	7	7	6	9
Gespannen/gestrest	15	16	15	14
Bezorgd	37	39	35	37
Rustig	53	53	54	52
Blij	6	5	7	5
Machteloos	20	22	18	21
Gefrustreerd	14	10	15	14
Anders	4	3	4	5

Tabel 28 Vraag 2: Hoe aangedaan ben je door de huidige situatie? Geef dit aan met een rapportcijfer van 1 (helemaal niet) tot en met 10 (heel erg). - %

	Noord-Brabant	Brabant-Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant-Zuidoost
n		538	1.076	568
Gemiddeld cijfer	5,4	5,6	5,4	5,4
1-5	46	42	47	47
6-7	38	42	38	36
8-10	15	16	15	17

2. Tevredenheid leven en eenzaamheid

Tabel 29 Vraag 3: Hoe tevreden ben je momenteel over het geheel genomen met jouw leven? Geef dit aan met een rapportcijfer van 1 (helemaal niet) tot en met 10 (helemaal wel). - %

	Noord-Brabant	Brabant-Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant-Zuidoost
n		543	1.089	579
Gemiddeld cijfer	7,1	7,1	7,1	7,1
1-5	14	13	15	14
6-7	39	41	39	39
8-10	46	45	46	47

Tabel 30 Vraag 4: Is deze score beter of slechter voor jou dan 4 weken geleden (nadat we de uitnodiging voor het derde onderzoek stuurden) of hetzelfde? - %

	Noord-Brabant	Brabant-Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant-Zuidoost
n		545	1.092	581
Beter	17	18	18	14
Hetzelfde	74	75	73	74
Slechter	10	8	9	12

Tabel 31 Vraag 5: Voel je je wel eens eenzaam of alleen? Zo ja, hoe vaak? - %

	Noord-Brabant	Brabant-Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant-Zuidoost
n		544	1.092	580
Ja, vrijwel altijd	2	2	2	2
Ja, meestal	5	5	5	6
Soms wel, soms niet	30	33	29	28
Nee, meestal niet	30	27	31	33
Nee, vrijwel nooit	33	33	33	31

Tabel 32 Vraag 6: Voel je je meer of minder eenzaam dan 4 weken geleden (nadat we de uitnodiging van het derde onderzoek stuurden) of hetzelfde? - %

	Noord-Brabant	Brabant-Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant-Zuidoost
n		544	1.092	579
Ik voel me minder eenzaam	15	16	15	13
Ik voel me eenzamer	9	10	8	11
Er is niets veranderd	76	74	77	76

3. Buurtbinding (vragen alleen opgenomen in vragenlijst 4-meting)

Tabel 33 Vraag 8: In hoeverre voel je je verbonden met de buurt waarin je woont? - %

	Noord-Brabant	Brabant-Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant-Zuidoost
n		527	1.062	560
Niet verbonden	11	10	10	12
Een beetje verbonden	34	31	33	36
Redelijk verbonden	41	42	42	39
Sterk verbonden	15	17	15	13

Tabel 34 Vraag 9: Voel je je op dit moment meer, minder of in dezelfde mate verbonden met de buurt waarin je woont dan voor het begin van de coronacrisis (medio maart)? - %

	Noord-Brabant	Brabant-Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant-Zuidoost
n		533	1.072	567
Ik voel me minder verbonden met mijn buurt	8	5	8	8
Ik voel me meer verbonden met mijn buurt	11	13	10	10
Er is niets veranderd	81	81	82	81

4. Mantelzorg (vragen alleen opgenomen in vragenlijst 4-meting)

Tabel 35 Vraag 12: Geef je op dit moment hulp of mantelzorg aan een van jouw hulpbehoevende naasten? - %

	Noord-Brabant	Brabant-Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant-Zuidoost
n		315	626	327
Ja, dat deed ik voor de coronacrisis ook al	31	33	29	33
Ja, sinds de coronacrisis	7	8	5	7
Nee, dat doe ik sinds de coronacrisis niet meer	7	7	6	7
Nee, dat deed/doe ik nooit	56	53	59	53

In vraag 13, 14 en 15 vragen we door waarom mantelzorgers meer of minder mantelzorg zijn gaan verlenen en hoe zij mantelzorg op dit moment ervaren. Vanwege de lage 'n' bij het uitsplitsen naar leeftijd zijn deze tabellen niet opgenomen in het rapport.

5. Opvolging van de adviezen en maatregelen

Tabel 36 Vraag 16: In hoeverre heb je in de afgelopen 4 weken onderstaande adviezen opgevolgd? - % altijd

	Noord-Brabant	Brabant-Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant-Zuidoost
n		529	1.064	560
Let op uw hygiëne (vaak/vaker uw handen wassen, gebruik papieren zakdoeken, zit zo min mogelijk aan uw gezicht, hoesten / niezen in ellenboog)	41	42	42	39
Geen handen schudden	78	79	78	78
Houd 1,5 meter afstand van elkaar	30	29	30	31
Blijf thuis als u last heeft van neus-verkoudheid, hoesten, keelpijn of koorts	66	69	66	63
Blijf thuis als één van uw huisgenoten last heeft van koorts (geldt niet voor mensen in vitale beroepen)	65	64	66	63
Vermijd drukte	39	41	40	37
Probeer zoveel mogelijk thuis te werken of de werktijden te spreiden	41	42	43	37
Gebruik het openbaar vervoer alleen als het echt niet anders kan	63	65	62	62

Tabel 37 Vraag 18: Heb je het idee dat andere mensen zich in de afgelopen 4 weken meer of minder aan de adviezen zijn gaan houden? Of is daarin niets veranderd? - %

	Noord-Brabant	Brabant-Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant-Zuidoost
n		529	1.067	564
Ik heb het idee dat <u>meer</u> mensen zich aan de adviezen houden	4	3	4	3
Het is hetzelfde als eerder	16	14	16	15
Ik heb het idee dat <u>minder</u> mensen die zich aan de adviezen houden	81	83	79	82

6. Ervaringen met de versoepelingen (alleen opgenomen in 4-meting)

Tabel 38 Vraag 19: Vanaf 11 mei en 1 juni zijn enkele maatregelen versoepeld. Kun je per maatregel aangeven of je hier al gebruik van hebt gemaakt? - % Ja, heb ik al gedaan of ga ik op korte termijn doen

	Noord-Brabant	Brabant-Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant-Zuidoost
n		484	967	514
Bezoek aan kapper, schoonheidsspecialisten, pedicure etc.	78	72	80	78
Bezoek aan (para)medische beroepen zoals fysiotherapeut, diëtist, masseur etc.	47	42	43	55
Bezoek aan bibliotheek	27	27	29	25
Buiten sporten	62	66	62	60
Bezoek aan terras	46	47	47	43
Bezoek restaurant en café	44	43	45	44
Bezoek bioscoop, concertzaal, theater	16	11	18	16
Bezoek museum en monumenten	11	10	12	10
Reizen met het openbaar vervoer, met een verplicht niet-medisch mondkapje	22	16	25	21

In vraag 20 en 21 vragen we respondenten of zij zich makkelijk aan de adviezen konden houden bij het bezoeken van een van bovenstaande items. En indien dit niet makkelijk was, wat de reden hiervoor was. Vanwege de lage 'n' bij het uitsplitsen naar leeftijd zijn deze tabellen niet opgenomen in het rapport.

Tabel 39 Vraag 23: Hoe ervaar je het 1,5 meter afstand houden? Kun je per situatie aangeven hoe vaak het voorkwam dat mensen te dichtbij kwamen? - % vaak

	Noord-Brabant	Brabant-Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant-Zuidoost
n		505	1.007	532
Buitenshuis ging werken	28	25	29	28
Boodschappen ging doen	34	31	33	36
Vrienden of familie bezocht	16	12	16	19
Voor iemand ging zorgen	17	14	16	19
Naar de dokter of apotheek ging	8	6	9	10
Bezoek thuis heb ontvangen	11	9	10	14
Ging winkelen	25	23	23	29
De markt bezocht	18	16	19	18
Mijn kind(eren) naar school bracht	12	7	14	16

7. Vertrouwen

Tabel 40 Vraag 24: Hoeveel vertrouwen heb je op dit moment in de aanpak van de coronacrisis door ...? - %

De rijksoverheid	Noord-Brabant	Brabant-Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant-Zuidoost
n		510	1.034	533
Veel vertrouwen	22	22	23	18
Redelijk wat vertrouwen	57	57	55	58
Weinig vertrouwen	15	13	15	17
Geen vertrouwen	7	7	7	7
De gemeente	Noord-Brabant	Brabant-Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant-Zuidoost
n		483	971	497
Veel vertrouwen	15	17	17	12
Redelijk wat vertrouwen	57	57	56	60
Weinig vertrouwen	21	19	22	21
Geen vertrouwen	7	7	6	7
De gezondheidszorg	Noord-Brabant	Brabant-Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant-Zuidoost
n		508	1.035	527
Veel vertrouwen	38	38	38	37
Redelijk wat vertrouwen	49	48	49	50
Weinig vertrouwen	10	11	9	9
Geen vertrouwen	4	3	4	4
RIVM	Noord-Brabant	Brabant-Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant-Zuidoost
n		507	1.032	531
Veel vertrouwen	27	29	29	24
Redelijk wat vertrouwen	50	49	50	53
Weinig vertrouwen	14	13	13	15
Geen vertrouwen	8	9	7	8

8. Zorgen door de coronacrisis

Tabel 41 Vraag 25: In hoeverre maak je je op dit moment zorgen over ... - %

	Noord-Brabant	Brabant-Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant-Zuidoost
Mijn lichamelijke gezondheid of die van mijn gezinsleden				
n		501	1.021	522
Geen zorgen	46	47	47	46
Enige zorgen	43	42	43	43
Veel zorgen	11	11	10	12
De lichamelijke gezondheid van familie of vrienden				
n		492	1.013	520
Geen zorgen	39	35	40	40
Enige zorgen	51	53	51	50
Veel zorgen	10	12	9	10
Mijn geestelijke / mentale gezondheid				
n		501	1.008	529
Geen zorgen	65	66	66	63
Enige zorgen	25	23	24	28
Veel zorgen	10	11	9	10

	Noord- Brabant	Brabant- Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant- Zuidoost
Mijn financiële situatie				
n		500	1.007	524
Geen zorgen	66	67	67	65
Enige zorgen	25	25	23	26
Veel zorgen	10	8	10	8
Mijn werksituatie				
n		312	587	300
Geen zorgen	65	66	65	65
Enige zorgen	24	25	24	25
Veel zorgen	11	9	11	10
De gevolgen van de crisis voor de economie				
n		501	1.001	521
Geen zorgen	12	13	11	13
Enige zorgen	52	51	51	53
Veel zorgen	36	36	37	34
De voortgang van mijn studie				
n		91	167	86
Geen zorgen	52	55	55	46
Enige zorgen	30	31	26	34
Veel zorgen	18	14	19	20
Het onderwijs van uw kind(eren)				
n		149	254	144
Geen zorgen	44	50	44	39
Enige zorgen	41	36	41	45
Veel zorgen	15	14	15	16
Een kwetsbaar / eenzaam persoon in mijn omgeving				
n		346	590	311
Geen zorgen	22	24	21	22
Enige zorgen	60	60	61	59
Veel zorgen	18	16	18	19
Een gezin waarvan ik weet dat er thuis spanningen zijn				
n		165	272	133
Geen zorgen	30	33	25	36
Enige zorgen	47	47	49	45
Veel zorgen	23	21	26	19
Ouderen en kwetsbare mensen in het algemeen				
n		490	960	503
Geen zorgen	11	12	9	13
Enige zorgen	64	64	65	63
Veel zorgen	25	24	26	25
Voldoende voorraad in de supermarkten				
n		494	994	512
Geen zorgen	86	89	86	85
Enige zorgen	12	9	12	14
Veel zorgen	2	2	3	2
Reguliere zorg en hulp in ziekenhuizen				
n		496	1.002	514
Geen zorgen	45	45	47	44
Enige zorgen	44	45	43	45
Veel zorgen	10	10	10	10

	Noord- Brabant	Brabant- Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant- Zuidoost
Zorg en hulp aan corona-patiënten in ziekenhuizen				
n		493	988	508
Geen zorgen	50	50	51	50
Enige zorgen	39	40	40	38
Veel zorgen	11	10	9	13
Overige zorg en hulp (zoals thuiszorg)				
n		443	904	460
Geen zorgen	39	40	39	40
Enige zorgen	47	46	49	46
Veel zorgen	13	14	12	13
De veiligheid in mijn woonplaats				
n		486	989	510
Geen zorgen	62	63	62	62
Enige zorgen	31	13	31	31
Veel zorgen	7	7	7	7
Hoe lang deze situatie nog gaat duren, de duur van deze crisis				
n		500	1.003	524
Geen zorgen	12	13	12	12
Enige zorgen	53	53	53	51
Veel zorgen	35	33	35	37
Andere mensen die zich niet aan de adviezen en maatregelen houden				
n		499	1.004	526
Geen zorgen	16	15	15	16
Enige zorgen	50	49	52	48
Veel zorgen	35	36	33	36
De komst van een tweede coronagolf*				
n		500	1.007	526
Geen zorgen	15	14	15	16
Enige zorgen	55	54	56	54
Veel zorgen	30	32	29	30

*Vraag alleen opgenomen in vragenlijst 3-meting en 4-meting

9. Informatie over de adviezen en maatregelen

Tabel 42 Vraag 26: In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen? - % (helemaal) eens

	Noord- Brabant	Brabant- Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant- Zuidoost
n		522	1.063	558
Het is mij niet meer helemaal duidelijk wat alle adviezen en maatregelen van de overheid zijn	37	38	36	37
Sommige adviezen zijn tegenstrijdig	61	63	62	59
De informatie over de adviezen en maatregelen vind ik duidelijk	45	50	43	44

Tabel 43 Vraag 29: Zoekt u wel eens informatie op over corona, de adviezen en maatregelen? - % ja

	Noord- Brabant	Brabant- Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant- Zuidoost
n		521	1.059	555
Ja	83	86	83	80
Nee	17	14	17	20

Tabel 44 Vraag 29: Waar zoekt u informatie op over corona, de adviezen en maatregelen? Meerdere antwoorden mogelijk.- % ja

	Noord- Brabant	Brabant- Noord	Midden- en West-Brabant	Brabant- Zuidoost
n		521	1.059	555
Website van de Rijksoverheid	32	34	30	33
Website van het RIVM	38	41	38	37
Website van de GGD	10	9	10	10
Website van de gemeente	7	7	7	8
Google of andere online zoekmachine	21	20	20	21
Nieuwswebsites	27	27	28	27
Nieuwsprogramma's op radio of tv	37	39	36	38
Kranten (online of papier)	26	27	25	26
Social media (Facebook, Twitter et cetera)	11	12	11	11
Anders	3	3	2	3

Bijlage C Achtergrondkenmerken

Achtergrondkenmerken respondenten

Hieronder geven we in tabellen de achtergrondkenmerken van de **2.244 respondenten** die aan dit onderzoek hebben meegewerkt. De gepresenteerde gegevens zijn ongewogen.

Tabel 45 Totale respons

	n	%
Brabantpanel	720	32
PanelClix	1.524	68
Totaal	2.244	100

Tabel 46 Respons naar geslacht

	n	%
Vrouw	1.077	48
Man	1.136	51
<i>Onbekend</i>	31	1
Totaal	2.244	100

Tabel 47 Respons naar leeftijd

	n	%
18 – 29 jaar	228	10
30 – 44 jaar	323	14
45 – 54 jaar	344	15
55 – 69 jaar	695	31
70 jaar en ouder	643	29
<i>Onbekend</i>	11	0
Totaal	2.244	100

Tabel 48 Respons naar opleidingsniveau

	n	%
Laag	516	23
Midden	878	39
Hoog	828	37
<i>Onbekend</i>	22	1
Totaal	2.244	100

Tabel 49 Respons naar veiligheidsregio

	n	%
Brabant-Noord	545	24
Midden- en West-Brabant	1.092	49
Brabant-Zuidoost	584	26
<i>Onbekend</i>	23	1
Totaal	2.244	100

Tabel 50 Respons naar arbeidssituatie

	n	%
In loondienst	927	41
Zelfstandige zonder personeel (zzp)	103	5
Ondernemer met personeel	18	1
Werkloos / werkzoekend	69	3
(ten dele) arbeidsongeschikt	145	69
Gepensioneerd	739	33
Huisvrouw / -man	114	5
Scholier / student	85	4
Anders	38	2
<i>Onbekend</i>	6	0
Totaal	2.244	100

Bijlage D Vragenlijst 4-meting

Vragenlijst 4-meting Monitor Maatschappelijke effecten coronavirus

Het PON | versie 16 juni 2020

Uitgezet onder online panels: Brabantpanel en panel PanelClix.



Vragenlijst effecten coronavirus

Welkom bij deze nieuwe vragenlijst. Het coronavirus houdt de samenleving al enige tijd bezig. Vier weken geleden stuurden we je een vragenlijst over dit thema. Inmiddels zijn weer een aantal maatregelen versoepeld en gaat Nederland weer langzaam open.

We willen op dit moment weer graag weten hoe het met jou gaat als inwoner van Brabant en hoe jij omgaat met de maatregelen.

Enkele vragen hebben we je in eerdere onderzoeken ook al voorgelegd. We vragen je deze opnieuw te beantwoorden. Alleen op die manier kunnen we kijken of er verschillen zijn in de Brabantse samenleving ten opzichte van de eerdere metingen.

Hoe gaat het met jou en wat is jouw persoonlijke situatie?

In dit blok staan vragen over hoe je op dit moment jouw situatie in jouw buurt en leefomgeving ervaart en hoe die veranderd is als gevolg van het coronavirus.

1. Hoe voel je je door de huidige situatie? Meerdere antwoorden mogelijk.

- | | |
|---|--|
| ☐ boos | ☐ rustig |
| ☐ bang | ☐ blij |
| ☐ verdrietig | ☐ machteloos |
| ☐ gespannen/gestrest | ☐ gefrustreerd |
| ☐ bezorgd | ☐ anders, namelijk..... |

2. Hoe aangedaan ben je door de huidige situatie?

Geef een cijfer van 1 (helemaal niet) tot en met 10 (heel erg).

- | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | weet niet/
geen mening |
|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|---------------------------|
| ☐ | ☐ | ☐ | ☐ | ☐ | ☐ | ☐ | ☐ | ☐ | ☐ | ☐ |

3. Hoe tevreden ben je momenteel over het geheel genomen met jouw leven?

Geef een cijfer van 1 (helemaal niet) tot en met 10 (helemaal wel).

- | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | weet niet/
geen mening |
|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|---------------------------|
| ☐ | ☐ | ☐ | ☐ | ☐ | ☐ | ☐ | ☐ | ☐ | ☐ | ☐ |

4. Is deze score beter of slechter voor jou dan 4 weken geleden (nadat we de uitnodiging voor het derde onderzoek over dit thema hebben verstuurd op 13 mei) of hetzelfde?

- ☐ Beter
☐ Hetzelfde
☐ Slechter

5. Voel je je wel eens eenzaam of alleen? Zo ja, hoe vaak?

- | | |
|--|---|
| ☐ Ja, vrijwel altijd | ☐ Nee, meestal niet |
| ☐ Ja, meestal | ☐ Nee, vrijwel nooit |
| ☐ Soms wel, soms niet | |

6. Voel je je meer of minder eenzaam dan 4 weken geleden (nadat we de uitnodiging voor het derde onderzoek over dit thema hebben verstuurd op 13 mei) of hetzelfde?

- ☐ Ik voel me minder eenzaam
- ☐ Ik voel me eenzamer
- ☐ Er is niets veranderd

7. In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen:

	Helemaal eens	Eens	Niet eens, niet oneens	Oneens	Helemaal oneens
Ik heb weinig controle over de dingen die me overkomen	☐	☐	☐	☐	☐
Sommige van mijn problemen zijn met geen mogelijkheid op te lossen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel me vaak hulpeloos bij het omgaan met de problemen van het leven	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kan ongeveer alles als ik mijn zinnen erop gezet heb	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb het gevoel dat ik een richting en een doel heb in het leven	☐	☐	☐	☐	☐
Ik geniet ervan om plannen te maken en uit te voeren	☐	☐	☐	☐	☐
Er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van narigheid kan terugvallen	☐	☐	☐	☐	☐
Vaak voel ik me in de steek gelaten	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik daar behoefte aan heb, kan ik altijd bij mijn vrienden terecht	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind mijn kring van vrienden en kennissen te beperkt	☐	☐	☐	☐	☐

Buurtbinding

8. In hoeverre voel je je verbonden met de buurt waarin je woont?

- ☐ Niet verbonden
- ☐ Een beetje verbonden
- ☐ Redelijk verbonden
- ☐ Sterk verbonden
- ☐ Weet niet/geen mening

9. Voel je je op dit moment meer, minder of in dezelfde mate verbonden met de buurt waarin je woont dan voor het begin van de coronacrisis (medio maart)?

- ☐ Ik voel me minder verbonden met mijn buurt
- ☐ Ik voel me meer verbonden met mijn buurt
- ☐ Er is niets veranderd

[Indien minder]

10. Kun je toelichten waarom je je minder met jouw buurt verbonden voelt sinds de coronacrisis?

[Indien meer]

11. Kun je toelichten waarom je je meer met jouw buurt verbonden voelt sinds de coronacrisis?

Mantelzorg

12. Geef je op dit moment hulp of mantelzorg aan een van jouw hulpbehoevende naasten?

- ☐ Ja, dat deed ik voor de coronacrisis ook al
- ☐ Ja, sinds de coronacrisis
- ☐ Nee, dat doe ik sinds de coronacrisis niet meer
- ☐ Nee, dat deed/doe ik nooit > naar 16
- ☐ Niet van toepassing > naar 16

[Indien nee]

13. Waarom ben je gestopt met het verlenen van mantelzorg sinds de coronacrisis?

Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ Het kan/mag niet meer (geen toegang meer tot de locatie(s))
- ☐ Ik ben zelf bang om contacten met anderen te hebben
- ☐ De mantelzorgontvanger is bang om contacten met anderen te hebben
- ☐ Ik heb niet genoeg tijd meer door de nieuwe thuissituatie
- ☐ Anders, namelijk.....

14. Ben je meer of minder hulp of mantelzorg gaan verlenen sinds de coronacrisis of is hierin niets veranderd?

- ☐ Ik ben minder hulp / mantelzorg gaan verlenen
- ☐ De situatie is hetzelfde gebleven
- ☐ Ik ben meer hulp / mantelzorg gaan verlenen

15. Hoe ervaar je het verlenen van mantelzorg op dit moment?

- ☐ Ik vind het goed te doen
- ☐ Ik vind het redelijk te doen
- ☐ Ik vind het zwaar
- ☐ Ik vind het te zwaar
- ☐ Weet niet geen mening

Adviezen en maatregelen

Nu volgt een blok met vragen over de adviezen en maatregelen van het Rijk en de impact daarvan op jouw dagelijks leven.

16. In hoeverre heb je in de afgelopen 4 weken onderstaande adviezen opgevolgd?

	Altijd	Meestal wel	Meestal niet	Nooit	NVT
Let op uw hygiëne (vaak/vaker uw handen wassen, gebruik papieren zakdoeken, zit zo min mogelijk aan uw gezicht, hoesten / niezen in ellenboog)	☐	☐	☐	☐	☐
Geen handen schudden	☐	☐	☐	☐	☐
Houd 1,5 meter afstand van elkaar	☐	☐	☐	☐	☐
Blijf thuis als u last heeft van neusverkoudheid, hoesten, keelpijn of koorts	☐	☐	☐	☐	☐
Blijf thuis als één van uw huisgenoten last heeft van koorts (geldt niet voor mensen in vitale beroepen)	☐	☐	☐	☐	☐
Vermijd drukte	☐	☐	☐	☐	☐
Probeer zoveel mogelijk thuis te werken of de werktijden te spreiden	☐	☐	☐	☐	☐
Gebruik het openbaar vervoer alleen als het echt niet anders kan	☐	☐	☐	☐	☐

17. Kun je toelichten waarom je sommige adviezen (meestal) niet op volgt?

[Per advies toelichting mogelijk]

18. Heb je het idee dat andere mensen zich in de afgelopen 4 weken meer of minder aan de adviezen zijn gaan houden? Of is daarin niets veranderd?

- ☐ Ik heb het idee dat meer mensen zich aan de adviezen houden
- ☐ Het is hetzelfde als eerder
- ☐ Ik heb het idee dat minder mensen die zich aan de adviezen houden

VERSOEPELINGEN

19. Vanaf 11 mei en 1 juni zijn enkele maatregelen versoepeld. Kun je per maatregel aangeven of je hier al gebruik van hebt gemaakt of van plan bent dit te gaan doen?

	Ja, heb ik al gedaan	Ja, ga ik binnenkort doen	Ja, maar ik wacht nog even af	Ik weet het nog niet	Nee, ga ik niet doen	Nee, doe ik sowieso nooit / niet van toepassing
Bezoek aan kapper, schoonheidsspecialisten, pedicure etc.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bezoek aan (para)medische beroepen zoals fysiotherapeut, diëtist, masseur etc.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bezoek aan bibliotheek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Buiten sporten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bezoek aan terras	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bezoek restaurant en café	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bezoek bioscoop, concertzaal, theater	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bezoek museum en monumenten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Reizen met het openbaar vervoer, met een verplicht niet-medisch mondkapje	☐	☐	☐	☐	☐	☐

[Doorvraag bij mensen die JA, HEB IK AL GEDAAN hebben ingevuld.]

20. Je hebt aangegeven gebruik te hebben gemaakt van een of meerdere versoepelingen. We zijn benieuwd naar jouw ervaring hiermee. Kon je je door de maatregelen die getroffen zijn, makkelijk of juist moeilijk aan de adviezen (bijvoorbeeld 1,5 meter afstand houden, vaker je handen wassen) houden?

	Ik kon me makkelijk aan de adviezen houden	Ik kon me enigszins aan de adviezen houden	Ik kon me moeilijk aan de adviezen houden maar dat maakte me niet uit	Ik kon me moeilijk aan de adviezen houden en dat vond ik vervelend
Aangekruiste antwoorden vraag 19 tonen	☐	☐	☐	☐

[Indien Ik kon me moeilijk aan de adviezen houden en dat vond ik vervelend]

21. Waarom kon je je moeilijk aan de adviezen houden? Meerder antwoorden mogelijk.

- ☐ Er waren onvoldoende maatregelen getroffen om je te houden aan de adviezen
- ☐ Andere mensen die er waren, hielden zich niet aan de adviezen
- ☐ Er waren teveel mensen waardoor het houden van 1,5 meter afstand lastig was
- ☐ De maatregelen die er waren getroffen, waren niet duidelijk
- ☐ Anders, namelijk

22. Kan je aangeven hoe de situatie beter geregeld had kunnen worden?

1,5 METER AFSTAND

23. Hoe ervaar je het 1,5 meter afstand houden? Kun je per situatie aangeven hoe vaak het voorkwam dat mensen te dichtbij kwamen?

Wanneer ik....

	Niet van toepassing	Vaak	Regelmatig	Soms	Zelden of nooit
Buitenshuis ging werken	☐	☐	☐	☐	☐
Boodschappen ging doen	☐	☐	☐	☐	☐
Vrienden of familie bezocht	☐	☐	☐	☐	☐
Voor iemand ging zorgen	☐	☐	☐	☐	☐
Naar de dokter of apotheek ging	☐	☐	☐	☐	☐
Bezoek thuis heb ontvangen	☐	☐	☐	☐	☐
Ging winkelen	☐	☐	☐	☐	☐
De markt bezocht	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn kind(eren) naar school bracht	☐	☐	☐	☐	☐

VERTROUWEN

24. Hoeveel vertrouwen heb je op dit moment in de aanpak van de coronacrisis door:

	Veel vertrouwen	Redelijk wat vertrouwen	Weinig vertrouwen	Geen vertrouwen	Weet niet / geen mening
De rijksoverheid	☐	☐	☐	☐	☐
De gemeente	☐	☐	☐	☐	☐
De gezondheidszorg	☐	☐	☐	☐	☐
RIVM	☐	☐	☐	☐	☐

ZORGEN

25. In hoeverre maak je je op dit moment zorgen over...

	Geen zorgen	Enige zorgen	Veel zorgen	Niet van toepassing	Weet niet / geen mening
Mijn lichamelijke gezondheid of die van mijn gezinsleden	☐	☐	☐	☐	☐
De lichamelijke gezondheid van familie of vrienden	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn geestelijke / mentale gezondheid	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn financiële situatie	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn werksituatie	☐	☐	☐	☐	☐
De gevolgen van de crisis voor de economie	☐	☐	☐	☐	☐
De voortgang van mijn studie	☐	☐	☐	☐	☐
Het onderwijs van mijn kind(eren)	☐	☐	☐	☐	☐
Een kwetsbaar / eenzaam persoon in mijn omgeving	☐	☐	☐	☐	☐
Een gezin waarvan ik weet dat er thuis spanningen zijn	☐	☐	☐	☐	☐
Ouderen en kwetsbare mensen in het algemeen	☐	☐	☐	☐	☐
Voldoende voorraad in de supermarkten	☐	☐	☐	☐	☐
Reguliere zorg en hulp in ziekenhuizen	☐	☐	☐	☐	☐
Zorg en hulp aan corona-patiënten in ziekenhuizen	☐	☐	☐	☐	☐
Overige zorg en hulp (zoals thuiszorg)	☐	☐	☐	☐	☐
De veiligheid in mijn woonplaats	☐	☐	☐	☐	☐
Hoe lang deze situatie nog gaat duren, de duur van deze crisis	☐	☐	☐	☐	☐
Andere mensen die zich niet aan de maatregelen en adviezen houden	☐	☐	☐	☐	☐
De komst van een tweede coronagolf	☐	☐	☐	☐	☐

Ik maak me over iets anders zorgen, namelijk....

Informatie over de adviezen

26. In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen?

	Helemaal eens	Eens	Niet eens, niet oneens	Oneens	Helemaal oneens
a. Het is mij niet meer helemaal duidelijk wat alle adviezen en maatregelen van de overheid zijn	☐	☐	☐	☐	☐
b. Sommige adviezen zijn tegenstrijdig	☐	☐	☐	☐	☐
c. De informatie over de adviezen en maatregelen vind ik duidelijk	☐	☐	☐	☐	☐

[Indien (helemaal) eens]

27. Welke adviezen en maatregelen vind je niet duidelijk?

[Indien (helemaal) eens]

28. Welke adviezen vind je tegenstrijdig?

29. Als je informatie opzoekt over corona, de adviezen en maatregelen, waar haal je deze dan vandaan? Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ Niet van toepassing, ik zoek hier nooit informatie over op
- ☐ Website van de Rijksoverheid
- ☐ Website van het RIVM
- ☐ Website van de GGD
- ☐ Website van de gemeente
- ☐ Google of andere online zoekmachine
- ☐ Nieuwswebsites
- ☐ Nieuwsprogramma's op radio of tv
- ☐ Kranten (online of papier)
- ☐ Social media (Facebook, Twitter et cetera)
- ☐ Anders, namelijk..

Tot slot

30. De afgelopen maanden hebben we in deze corona onderzoeken aandacht besteed aan verschillende thema's. Zijn er volgens jou zaken waar we nog onvoldoende aandacht aan hebben besteed, die voor jou wel belangrijk zijn? Zo ja, zou je die hieronder kort willen omschrijven?

- ☐ Geen antwoord

31. Heb je tot slot nog opmerkingen over deze vragenlijst of over dit onderwerp? Deze kun je hieronder kwijt.

Hartelijk dank voor je medewerking!

HETPON



OPGERICHT IN
1947



GEVESTIGD IN
TILBURG

KENNISONDERNEMING

STICHTING ZONDER WINSTOOGMERK

AANTAL MEDEWERKERS

20



INTENSIEVE SAMENWERKINGEN

MET UNIVERSEITEN EN ANDERE
KENNISINSTELLINGEN

SPECIFIEKE THEMA'S

- > VEERKRACHT
- > RUIMTE EN ENERGIE
- > OMGEVING
- > ARBEID
- > CULTUUR
- > ERFGOED
- > MIGRATIE
- > PARTICIPATIE
- > JEUGD
- > STURING

ONZE OPDRACHTGEVERS

- > PROVINCIES
- > GEMEENTEN
- > ZORG- EN WELZIJNSINSTELLINGEN
- > FONDSEN



Over het PON

Passie voor samen leven

Het PON is een kennisonderneming in het hart van de samenleving. We halen meningen en voorkeuren uit de samenleving op over alles wat mensen bezig houdt. Bij de mensen zelf, in nauwe samenwerking met die mensen. Die voorkeuren en meningen onderzoeken we, analyseren we en duiden we. Met prikkelende aanpakken en innovatieve methodieken. Emoties verbinden we aan feiten, kennis koppelen we aan beleving. We leggen dwarsverbanden die op het eerste gezicht niet zo vanzelfsprekend zijn. En soms ontwrichten we.

Met die uitkomsten en inzichten adviseren we beleidsmakers en bestuurders. Of ze nu bij een gemeente, provincie, woningcorporatie of zorginstelling werken. Zodat ze afgewogen keuzes kunnen maken. Zodat ze bestuurlijk kunnen vernieuwen. En zodat ze een positieve impuls kunnen geven aan de samenleving van morgen.

Stationsstraat 20c
5038 ED Tilburg
+31 (0)13 535 15 35
info@hetpon.nl
www.hetpon.nl